

LUNDS UNIVERSITET

Campus Helsingborg

Institutionen för Service Management

Examensarbete för kandidatexamen

Restaurangers roll i stadsplanering

- En fallstudie av H+

Elin Ingemarsson
Anders Larsson
Malin Lundqvist

Handledare:

Cecilia Fredriksson

Mia Larsson

Uppsats

VT 2011

Sammanfattning

Titel: Restaurangers roll i stadsplanering – en fallstudie av H+

Nivå: Kandidatuppsats i Service Management (15 högskolepoäng), Campus Helsingborg, Lunds universitet

Nyckelord: Stadsplanering, restauranger, nätverk, samverkan, attraktiva miljöer

Författare: Elin Ingemarsson, Anders Larsson och Malin Lundqvist

Handledare: Cecilia Fredriksson och Mia Larsson

Syfte: Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur det inom stadsplanering planeras för restaurangers fysiska plats och hur stadsplanerare ser på restauranger som attraktionskrafter i stadsmiljön och hur samverkan med restaurangaktörer kan se ut. Detta kommer att belysas genom en fallstudie av det pågående stadsbyggnadsprojektet H+ i Helsingborg.

Frågeställningar:

Hur arbetar och planerar H+ inom stadsplanering för restaurangers fysiska plats?

Hur ser H+ restauranger som attraktionskrafter och hur samverkar H+ med aktörer i restaurangbranschen?

Metod: Fallstudien bygger på kvalitativt empiriskt material, insamlat via en förstudie som bestod av fem pilotintervjuer som gav oss grundläggande förståelse om H+ och stadsplanering. Därefter gjordes fyra intervjuer, en telefonintervju samt en mejlintervju. Under hela arbetets uppbyggnad har även grundliga dokumentstudier om och av H+ och stadsplanering gjorts.

Slutsatser: Då många beslut fattas tidigt inom stadsplanering är det också viktigt att koppla in så många kompetenser så tidigt som möjligt för att säkerställa att rätt kunskap föranliggs. Detta görs inte i ett tidigt skede vilket kan leda till att problem uppstår. Restaurangers fysiska plats i staden behöver planeras på en djupare nivå än vad den görs idag för att de ska kunna bidra till en attraktiv miljö.

Förord

Tack,

till våra respondenter vars uttalanden utgör en betydande del i vår uppsats!

Vi är väldigt tacksamma för den dyrbara tid och den professionalism som vi bemöttes av och vill därför tacka följande personer;

Per Dahlberg, Clara Lundquist, Sofie Karlsborn, Ulrika Signal, Malin Rizell,

Håkan Asmoarp, Kristoffer Nilsson, Marie Jemth, Helena Taps och Kajsa Olsson!

Våra handledare, Mia Larsson och Cecilia Fredriksson från Institutionen för Service Management vid Campus Helsingborg, Lunds Universitet, har bidragit till vår uppsats genom vägledning och kritiska reflektioner och övriga kandidatgrupper i handledargruppen ska ha ett stort tack för ett gott samarbete.

Ett stort tack ska även Sophie Alfe ha, för att noggrant läst och korrekturrättat vårt arbete.

Avslutningsvis hoppas vi att ni som läsare finner ämnet lika intressant som vi inom kandidatgruppen.

Helsingborg den 24 maj 2011,

Elin Ingemarsson, Anders Larsson & Malin Lundqvist

Innehållsförteckning

1. RESTAURANGENS ROLL I STADEN	6
1.1 INLEDNING	6
1.2 PROBLEMBESKRIVNING	7
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
1.4 DISPOSITION	8
2. METOD	9
2.1 FALLSTUDIE	9
2.1.1 Förstudie	9
2.1.2 Intervjuer.....	10
2.1.3 Urval av respondenter	11
2.2 DOKUMENTSTUDIER	11
2.3 METODKRITIK	12
2.4 ANMÄRKNINGAR MOT OSS SOM SKRIBENTER.....	13
3. TEORETISK RAM	14
3.1 RESTAURANGER SOM ATTRAKTIONSKRAFTER OCH SOCIALA MÖTESPLATSER.....	14
3.2 STADSPLANERING	15
3.3 PROJEKT	17
3.4 NÄTVERK INOM STADSPLANERING	18
3.5 SAMMANFATTNING	20
4. EMPIRISKT MATERIAL	21
4.1 FALLSTUDIEN H+	21
4.2 RESTAURANGERS SYNLIGHET I STADSUTVECKLINGS PROJEKTET H+	22
4.3 ARBETSPROCESSEN I H+	24
4.3.1 Öppna dialoger inom H+ nätverket.....	24
4.3.2 Nyttänkande i stadsplanering.....	25
4.4 H+ PROJEKTETS RIKTLINJER	25
4.4.1 "Bibeln" – Manualen som används.....	25
4.4.2 Ledstjärnorna i H+, de drivande orden för projektet.....	27
4.5 SAMVERKAN	28
4.6 SAMMANFATTNING	31
5. ANALYS	32
5.1 VISIONEN OM OCH ARBETET FÖR RESTAURANGER	32
5.2 FÖRUTSÄTTNINGARNA FINNS FÖR RESTAURANGER	33
5.3 H+ SOM STADSUTVECKLINGSPROJEKT	35
5.4 INTERNA OCH EXTERNA INTRESSENTER OCH SAMVERKANDE NÄTVERK	36
6. DISKUSSION	39
6.1 HUR ARBETAR OCH PLANERAR H+ INOM STADSPLANERING FÖR RESTAURANGERS FYSISKA PLATS?	39
6.2 HUR SER H+ RESTAURANGER SOM ATTRAKTIONSKRAFTER OCH HUR SAMVERKAR H+ MED AKTÖRER I RESTAURANGBRANSCHEN?	41
6.3 REKOMMENDATIONER TILL SAMTIDA OCH FRAMTIDA STADSFÖRNYELSEPROJEKT SAMT DET PÅGÅENDE STADSFÖRNYELSEPROJEKTET H+	43
7. SLUTSATS	44

KÄLLFÖRTECKNING	46
8. APPENDIX	50
8.1 INTERVJUGUIDER.....	50
8.1.1 <i>Intervjuguides förstudiefrågor</i>	50
8.1.2 <i>Intervjuguides intervjuer</i>	52
8.2 PRESENTATION AV RESPONDENTER	54
8.2.1 <i>Förstudie – pilotintervjuer</i>	54
8.2.2 <i>Intervjuer</i>	55
9 FIGURER	56
10.1 PRESENTATION AV ALLA REPRESENTANTER	56
9.2 H+ ORGANISATIONSSTUKTUR.....	57

1. Restaurangens roll i staden

Uppsatsen inleds med en bakgrund som är avsedd att ge läsaren en större förståelse för det valda ämnet. Detta efterföljs av en problematik av ämnet, syfte och frågeställningar. En disposition presenteras därefter för att skapa en överblick av uppsatsens upplägg.

1.1 Inledning

Alla har sin favoritrestaurang, från pizzerian på hörnan, till kvarterets kinarestaurang, till stadens finkrog. Är det något som ska firas, är det en första dejt, eller bara en trevlig stund med familj, vänner och bekanta så sker detta i stor utsträckning på restauranger. Mat och dryck är centrala element vid sociala sammanhang i många kulturer och restauranger har kommit att få en central del i stadslivet, där de står för ett nödvändigt födolevererande men även fungerar som sociala mötesplatser (Thufvesson 2009:111). Idag utspelar sig många händelser inom restauranger som speglar vårt samtida, sociala och kulturella liv (Beriss & Sutton 2007:1). En utvecklad lokal och regional mat- och dryckeskultur kan dessutom göra en stad mer intressant vilket leder till att den blir mer attraktiv. Restauranger kan definiera och skapa en speciell karaktär åt en stad och region, samtidigt som de har kommit att bli viktiga komponenter i återuppväckandet av stadsdelar (Beriss & Sutton 2007:3 & Bell 2007:9).

För restauranger är den fysiska platsen viktig, där aspekter som synlighet, flödet utanför och god tillgänglighet är centrala vid lokaliseringsfrågor. Samlokalisering och samverkan med fler restauranger, nöjeskvarter eller shoppingstråk kan leda till en attraktivare stad (Nilsson & Eskilsson 2007: 3 & 40). Det är därför av stor vikt att planera för restaurangers fysiska plats för att fullgöra en stad. Bell (2007:18) poängterar, att en stadsplanerares uppgift är att skapa miljöer i städer där olika former av transaktioner, från kommersiella till sociala, ska kunna ta plats, dag som natt. Restauranger erbjuder miljöer lämpade för detta då dessa är verksamheter som kan vara verksamma dygnets alla timmar genom att bland annat kunna anta olika skepnader som lunchservering, middagservering och nattklubb.

Denna uppsats avser att behandla restaurangers roll i stadsplanering genom en fallstudie av det pågående stadsförnyelseprojektet H+ i Helsingborg och är avgränsad i den mån att den utgår från ett producentperspektiv utifrån H+ projektgruppen med en komplettering av en utomstående aktör från restaurangbranschen. Fallstudien sträcker sig över våren 2011 då H+ projektet befinner sig i

slutstadiet av den Fördjupade Översiktsplanen (FÖPen), vilket fungerar som ett förslag som sedan kan antas eller revideras när den gått igenom den högsta kontrollnivån för att sedan övergå till en detaljplan som blir juridiskt bindande (Representant från H+).

1.2 Problembeskrivning

Många forskare och författare poängterar att restauranger är en självklar del i det sociala livet. Thufvesson (2009), Bell (2007) och Beriss & Sutton (2007) skriver om restauranger och matkulturer och belyser att restauranger fungerar som starka sociala mötesplatser i städer. Litteraturen om stadsplaneringen belyser att alla aspekter som ska finnas i en stad måste tänkas på redan vid stadsplaneringen för att staden ska bli välkomponerad (se till exempel Arnstberg & Bergström (2001) liksom Thufvesson (2009)). Men det finns ingen litteratur som direkt belyser betydelsen av planeringen av restauranger i städer. Vad behöver man tänka på som stadsplanerare och hur går det egentligen till?

En restaurangägare i Helsingborg menar att stadsbyggnadsplanerare inte tänker hela vägen och som restaurangägare har han en bild av att stadsbyggnadsplanerare försöker locka restaurangägare att etablera sig på ett flertal ställen, utan att det sedan fungerar på ett optimalt sätt (Representant från restaurangbranschen). H99- projektet i Norra Hamnen i Helsingborg är ett exempel på stadsplanering som resulterat i vissa brister för att bedriva restaurangverksamhet på bästa möjliga sätt. Där anser både en representant från restaurangbranschen i Helsingborg samt en av H+-representanterna att trottoarerna är för smala och byggnaderna som hyser restaurangverksamhet på nedre plan inte är helt funktionella.

Restauranger har en viktig roll i städer som attraktionsmiljöer, samtidigt är dessa verksamheter beroende av en del förutsättningar. Dessa förutsättningar är bland annat lokalisering och den fysiska utformningen av fastigheten de är etablerade i. Därför är det intressant att undersöka hur det planeras för restaurangers fysiska plats inom stadsplanering.

Uppsatsen kommer att utgå från en hypotes ställd av författarna som belyser problemet:

Restauranger bidrar till att skapa en mer attraktiv stadsmiljö om branschen får vara med i stadsplaneringen

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur det inom stadsplanering planeras för restaurangers fysiska plats och hur stadsplanerare ser på restauranger som attraktionskrafter i stadsmiljön och hur samverkan med restaurangaktörer kan se ut. Detta kommer att undersökas genom en fallstudie av det i skrivande stund pågående stadsbyggnadsprojektet H+ i Helsingborg.

Uppsatsen kommer att utgå från följande frågeställningar:

- Hur arbetar och planerar H+ inom stadsplanering för restaurangers fysiska plats?
- Hur ser H+ restauranger som attraktionskrafter och hur samverkar H+ med aktörer i restaurangbranschen?

1.4 Disposition

Den inledande delen i uppsatsen introducerar läsaren övergripande för det ämne som kommer att beröras. Därefter presenteras uppsatsens problemområde, syfte och frågeställningar samt disposition. Efter detta behandlas ett metodavsnitt som visar det metodiska arbetets gång vilket efterföljs utav ett avsnitt kring tillvägagångssätt där metodernas användningssätt presenteras. Det tredje kapitlet redovisar de teorier, som kommer att ligga till grund för analysen vilket följs av en redovisning av det empiriska materialet i kapitel fyra. Det empiriska och teoretiska materialet analyseras och diskuteras under kapitel fem. Därefter följer en övergripande diskussion över resultaten som våra frågeställningar frambringat under kapitel sex och de slutgiltiga slutsatserna presenteras vidare i kapitel sju. Sist återfinns appendix med intervjuguider, överskådlig presentation av uppsatsens respondenter och H+ organisationsstruktur med förklarande figurer.

2. Metod

I nedanstående avsnitt presenteras och motiveras uppsatsens tillvägagångssätt. Det motiveras varför en kvalitativ metod är relevant för arbetet och avslutningsvis förs en kritisk diskussion kring val av metod samt kritik mot oss i kandidatgruppen.

2.1 Fallstudie

Då en central del i H+ projektet är att skapa sociala och levnadsfulla miljöer är det intressant att undersöka hur man inom stadsförnyelseprojektet planerar för restaurangens fysiska plats i staden och därför kommer H+ projektet att fungera som en fallstudie i denna uppsats.

Kännetecknande för fallstudie är att den ofta kombinerar flera olika insamlingsmetoder och denna uppsats kommer att bestå av kvalitativt insamlade empiriskt material, då detta ofta lämpar sig bra för en studie av ett specifikt fall (Bryman 2002:65). Det empiriska materialet har samlats in genom dels semistrukturerade intervjuer och dels dokumentstudier av publicerat material om och av H+ projektet.

2.1.1 Förstudie

Arbetet med uppsatsen inleddes med en förstudie bestående av fem stycken pilotintervjuer: tre personer som på olika sätt är involverade i H+ projektet, en restaurangägare i Helsingborg samt en projektledare för ett annat stadsförnyelseprojekt (se appendix 9.2). Förstudien genomfördes för att skapa en övergripande förståelse för H+ projektet, stadsplanering och för att få ett hum om vad olika personer med olika roller ser på restaurangers roll i städer.

Intervjuguiderna till pilotintervjuerna utgick från ett fåtal tematiserade och öppna frågor då tanken var att inte styra intervjuerna, då det var intressant att se vart dessa pilotintervjuer skulle komma att leda. Intervjuguiderna skickades till respondenterna i förväg så att dessa hade möjlighet att förbereda sig. Detta var till fördel då respondenterna kunde ta reda på mer information om de teman som önskades beröras. En risk med detta var dock att respondenterna hann överväga vad som var lämpligast att svara och därmed skulle kunna besvara frågorna på ett vinklat sätt. Själva intervjuerna genomfördes av två eller alla tre skribenter ur kandidatgruppen för att skapa en gemensam och djupare förståelse inom gruppen.

2.1.2 Intervjuer

Enligt Kvale (1997:79) följer arbetet med en kvalitativ forskningsintervju sju stadier, vilka är tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering. Genom att följa dessa sju steg kan hög kvalitet av intervjuerna åstadkommas varför intervjuerna för denna uppsats är hanterade utifrån denna modell. Under den första perioden av skrivandet av denna uppsats har tre gemensamma handledningsmöten genomförts där ytterligare två kandidatgrupper med samma fallstudie ingått. Tillsammans har skribenterna i dessa grupper inlett ett samarbete kring intervjuerna. Samarbetet med övriga kandidatgrupper inleddes med att ett kontaktnät skapades där alla grupperna diskuterade vilka intervjupersoner som var av intresse, vilka som redan var planerade samt hur dessa gemensamma intervjuer skulle komma att gå tillväga. Samarbetet gick bra mellan alla parter och underlättade även för respondenterna.

Utifrån syftet och frågeställningarna framställdes ramen för intervjun och intervjuguiderna som innehöll de teman som kandidatgrupperna önskade få berörda med ett antal underliggande huvudfrågor för att skapa en flexibel intervjuprocess. Intervjuerna var semistrukturerade och kan mer liknas vid samtal, vilket bidrog till en avslappnad respondent (Bryman 2002:301- 302, Ryen 2004:46 & Kvale 1997:32). För att respondenterna skulle kunna besvara frågorna under intervjuerna på bästa sätt, skickades intervjuguiden, precis som vid pilotintervjuerna, i förväg så att respondenterna hade möjlighet att förbereda sig. Intervjuerna utfördes av en person från respektive kandidatgrupp, ute hos respondenterna. Transkriberingarna av intervjuerna kom att delas upp för att undvika dubbelarbete och öka effektiviteten då detta är ett omfattande och tidskrävande arbete.

Avslutningsvis har alla inom kandidatgruppen tagit del av och analyserat materialet. Materialet som förstudien samt intervjuerna genererat är strukturerat och sorterat i teman och sammanställt under uppsatsens empiriska avsnitt. Intervjuerna har skapat större insikt i H+ projektets organisation, nätverkande, vision och syn på restaurangers roll i stadsplanering. Materialet skapar vidare en analytisk diskussion kring syfte och frågeställningar för kandidatgruppen i denna uppsats.

2.1.3 Urval av respondenter

För att få ett djup och bredd i testresultaten valdes respondenter med olika befattningsroller. En bred kunskapsbas söktes genom att välja respondenter som ansågs ha god kunskap om H+. Målsättningen var att hitta respondenter som kunde tillföra en representativ och trovärdig synvinkel utifrån deras och/eller organisationens åsikt (se appendix 10.2). Tiden har förutom relevansen också varit en avgörande faktor för antalet respondenter då denna uppsats skrivits under en begränsad tidsram. Det genomfördes fyra intervjuer samt en mejlintervju med olika personer inom H+ projektet och anställda inom Helsingborg Stad samt en uppföljningsintervju via telefon med restaurangägaren i Helsingborg som tidigare intervjuats under förstudien (se appendix 10.1). Respondenterna valdes utifrån olika befattningsroller, dels utifrån information på H+ projektets hemsida och dels från tryckt material från H+, som H+ Imagine Helsingborg Manual (H+ manualen) och den Fördjupade Översiktsplanen (FÖPen). Förstudien gav också indikationer på vilka fler personer inom projektet som skulle kunna bidra med relevant information och material. Detta liknas vid vad Bryman (2002:115- 116) beskriver som *snöbollsmetoden*, där en intervju leder en vidare till nästa vilket underlättade insamlandet av empiriskt material till denna uppsats.

2.2 Dokumentstudier

Utöver de genomförda intervjuerna har material kring stadsförnyelse och stadsutvecklingsprojektet H+ funnits att tillgå genom dels tryckta officiella dokument av FÖPen dels H+ manualen. Även virtuella dokument som projektets hemsida (www.hplus.helsingborg.se) samt kommunens hemsida (www.helsingborgstad.se) har använts.

Dokumentstudier genomfördes då H+ manualen och FÖPen är stora delar av H+ projektet och tydligt visar projektets visioner, mål och tillvägagångssätt (Representant från H+ projektkontor). En dokumentstudieteknik har använts för att metodiskt gå igenom detta material genom att följa fyra kriterier som avser dokumentens kvalité: autencitet, trovärdighet, representativt och meningsfullt. *Autencitet* är första kriteriet som betonar om materialet är äkta och om det har ett tydligt ursprung. Eftersom H+ manualen och FÖPen kommer ifrån en myndighet anses de vara autentiska. *Trovärdighet* är andra kriteriet där själva materialet ska beaktas ifall det är förvrängningar och utan felaktigheter (Bryman 2002:356- 357 & 362). Även om det tryckta materialet, H+ manualen och FÖPen kommer från Helsingborgs stad, vilket är en myndighet så ska trovärdigheten tas i beaktning då det möjligen kan vara vinklat eller innehålla andra fel.

Innehållet i H+ manualen har skrivits tillsammans med statligt anställda arkitekter vilket kan diskuteras om det anses vara information från privata källor och inte enbart från myndigheter. Om dessa anses vara privata källor kan de ha felaktigheter och förvrängningar enligt Bryman (2002). H+ manualen är unik för H+ projektet och då undersökningen är kvalitativ kan materialet ifrågasättas om det är *representativt* i statistisk mening, som anses vara fallet gällande det tryckta materialet. Materialet som är insamlat är både begripligt och tydligt, vilket gör det *meningsfullt* (Bryman 2002: 357, 362-364).

2.3 Metodkritik

Eftersom att H+ projektet är en pågående process fanns det en medvetenhet hos kandidatgruppen om svårigheten att få fullständigt uttömmande svar genom den begränsade kvalitativa studie som genomförts. Enligt Kvale (1997:36, 138-139) är det viktigt att intervjuaren har en del kvalifikationer, bland annat att vara kunnig om ämnet samt att vara öppen och kunna tolka svaren på rätt och på ett kritiskt sätt. Intervjusituationen är ett möte som påverkar bägge parter, därför är det viktigt att den som utför intervjun hela tiden är beredd på att ompröva sina tankar och tolkningar. Som intervjuare finns det inte tillgång till all information och därför är tolkning och förståelse av materialet styrda av dennes förkunskap inom området, vilket kan påverka resultatet.

Reliabilitet och validitet kan berätta hur pass tillförlitlig materialet i en uppsats är och hur väl den insamlade informationen mäts. Kandidatgruppen anser att validiteten och reliabiliteten kunde varit högre om samtliga involverade i H+ projektet hade intervjuats, det fanns dock varken tid eller resurser för detta (Bryman 2002:43). För att ha en hög reliabilitet i uppsatsen användes semistrukturerade intervjuer och det fanns en medvetenheten om risken med den personliga tolkningen från skribenternas sida som intervjuare (Kvale 1997:190) Begreppet reliabilitet, som är av stor vikt för att uppsatsens resultat ska kunna generaliseras, har behandlats enligt Kvales riktlinjer där undersökningens reliabilitet påverkas av valet av intervjufrågor (Kvale 1997: 207-213). En av dessa riktlinjer är att undvikande ledande frågor vilket kandidatgruppen kan ställa sig kritiska mot om de har lyckats följa.

Ämnesområdet i denna uppsats var till en början bred, men efter en bearbetning skapades en tydlig struktur för att säkerställa att det i uppsatsen undersöktes syfte för att stärka dess validitet. Validiteten och reliabiliteten hade kunnat vara högre gällande om flera manualer och promemorior om mer specifika områden och äldre utgåvor studerats, samt om observationen genomförts under en längre stund men med tiden och resurserna som kandidatgruppen utgick ifrån var detta inte möjligt.

Fallstudiens externa validitet och generaliserbarhet skall även tas i beaktning. En fallstudie kan inte vara representativt för alla andra liknande inom samma område eftersom att det inte finns ett typfall som kan vara representativt för alla andra liknande objekt. Ett kritiskt eller avgörande fall bygger på en hypotes som sätts upp och sedan bekräftas eller bryts ner (Bryman 2002:67).

2.4 Anmärkningar mot oss som skribenter

Det har kommit till vår insikt att vi i kandidatgruppen kan vara färgade av våra personliga åsikter - att restauranger är viktiga i en stad. Men vi anser att genom teorier så har vi belyst att detta stämmer. Vi anser även att metoderna som vi valde kunde utvecklats och man ska tänka på att inte genomföra förhastade beslut. Liksom vi rekommenderar aktörer inom stadsplanering att inte ta förhastade beslut i ett tidigt stadium utan att samla in kunskap som belägg för beslut är det en lärdom vi fått erfara. Istället för att vara effektiva som förhoppningen inom gruppen var, bidrog vår ivriga start på projektet till att en del arbete utfördes i onödan. Bland annat genomfördes en intervju vid förstudien samt en enkätundersökning som valdes bort då vi måste avgränsa oss och då de kom att bli irrelevanta för uppsatsens syfte. Intervjuer anser vi var rätt val av metod för insamlandet av det material som vi sökte. Eventuellt hade det kunnat utvecklas, genom fler intervjuer med fler aktörer på marknaden samt med fler representanter från H+. En intressant undersökning skulle även kunna vara en jämförelse med andra stadsförnyelseprojekt.

3. Teoretisk ram

Detta kapitel behandlar det teoretiska ramverk som hänger samman med uppsatsens syfte och frågeställningar vilket även kommer att ligga till grund för uppsatsens analys.

3.1 Restauranger som attraktionskrafter och sociala mötesplatser

Enligt Beriss & Sutton (2007:1) så beskrivs restauranger som allt mer viktiga komponenter i städer för det sociala stadslivet. Även Bell (2007:7- 22) trycker på detta då han menar att restauranger har en viktig roll som mötesplats vilket visar sig genom kopplingar mellan måltids- och dryckesservice och det sociala stadslivet. Förutom detta så kan en stadscentrerad måltids- och dryckeskonsument öka attraktionskraften i staden samt återuppväcka stadsdelar genom att de lockar folk. Beriss & Sutton (2007:1 & 3) går också in på detta område då de menar att restauranger även kan definiera stadslandskap, reflektera och skapa karaktärer av kvarter men även av hela städer och regioner. För att restauranger ska lyckas med detta är den geografiska lokalisering en viktig aspekt där en central del är att synas, ha flöden utanför och god tillgänglighet vilket kan skapas genom samlokalisering med fler restauranger, nöjeskvarter eller shoppingstråk (Nilsson & Eskilsson 2007:40). För att en stad eller ett område ska bli mer spännande bör den erbjuda attraktioner som udda ställen i form av restauranger och kaféer. Sådana ställen blir oftast mer uppskattade då de erbjuder överraskande och annorlunda upplevelser (Thufvesson 2009:113).

Restaurangbranschen tillhör vidare upplevelseekonomin som växer allt starkare där allt fler tematiserade restauranger som exempelvis så kallade pop- up restauranger vunnit allt mer intresse under den senaste tiden (Boswijk, Thijssen & Peel 2007:71). Pop- up restauranger är innovativa restauranger som innebär etablering i kreativa och annorlunda miljöer för en tillfällig stund. Dessa restauranger är ofta öppna några dagar eller veckor på en plats då de sedan förflyttar sig till en annan plats vilket bidrar med att stärka en plats attraktivitet om än bara tillfälligtvis (www.bbc.co.uk). Denna typ av restaurang har visat sig vara en trend som växer allt mer och hör samman med vad Bell (2007:13) syftar till med ”att äta ute” har kommit att bli en central del av ”upplevelseekonomin” i städer. Det är även en av de branscher som de senaste åren har framställts som en framtidsbransch och med det innebär det att allt fler arbetstillfällen kan komma att skapas (Nilsson & Eskilsson 2007:36).

Restauranger är väsentliga i staden men behöver vissa fysiska förutsättningar, som bland annat lokaler som är lämpade för denna form av verksamhet. Därav kan verksamheterna knytas till nästa del, *stadsplanering*, varpå det kommer tydliggöras vad som bidrar till en attraktiv stad.

3.2 Stadsplanering

Hankinson (2004:6- 14) menar att det finns ett par faktorer som attraherar människor till att besöka en stad. Stadens framtoning kan höjas eller sänkas beroende på hur staden förhåller sig till andra städer, beträffande bland annat aktiviteter, mötesplatser, atmosfären, stadens profil och rykte. Arnstberg & Bergström (2001:16) menar att det krävs rätt kompetens och kunskap som inte hämmas av åsikter och individuella erfarenheter för att kunna planera för och skapa en fungerande stad. Torg, gator, krogar och barer har vunnit ett förnyat intresse och stråket spelar idag en större roll än torget och där bostadslivet har kompletterats med ett stadsliv. De offentliga platserna i staden är viktiga därför att de anses vara ett så kallat "*skyltfönster*" för staden ut mot besökare. Offentliga platser kan öka kvalitén för livet i innerstadslivet om de förbättras (Giseke 2007). Stadslandskap byggs upp och sorteras för att passa konsumtionsmänniskan där konsumtion kan ge liv åt vissa områden men även kan "*döda*" andra områden av staden (Arnstberg & Bergström 2001:44- 47 & 85). Thufvesson (2009:28) utvecklar detta och skriver att platser i en stadsmiljö kan kännas attraktiva och innehållsrika om de anses vara välkomponerade genom att aktörerna har tänkt på olika aspekter som exempelvis arkitektur, historia, grönska, vattendrag och uteserveringar. Thufvesson (2009:15) menar vidare att det kan finnas problem inom utvecklingen av platser, då det inom kommunerna ofta finns många uppdelade specialområden. Denna uppdelning kan leda till att det skapas gränsområden vilket riskerar att viktiga aspekter för platsutveckling faller bort, så som till exempel mötesplatser och upplevelser.

Vid arbetet med platsutveckling kan det enligt Kotler et al. (1999:101) arbetas utifrån fyra olika steg: *utveckling av samhällstjänster, stadsplanering, ekonomisk utveckling och strategisk marknadsplanering*. Inom de olika arbetssätten används olika synsätt och det är inte bara ett sätt som är användbart utan det är oftast en kombination av flera olika arbetssätt som är mest lämpligt. *Utveckling av samhällstjänster* handlar om att få människor att bli lockade till platsen. För att attrahera människor till en viss plats måste denna erbjuda attraktioner, kvalitéer och andra fördelar som gör att människor vill ta sig dit. Vid *stadsplanering* fokuserar stadsplanerare på att öka kvalitén i städer där till exempel offentliga platser och gatu- utformningen ingår. Kotler et al. (1993:17) menar att stadsutvecklare tror att människors beteende och attityd är väldigt påverkbart

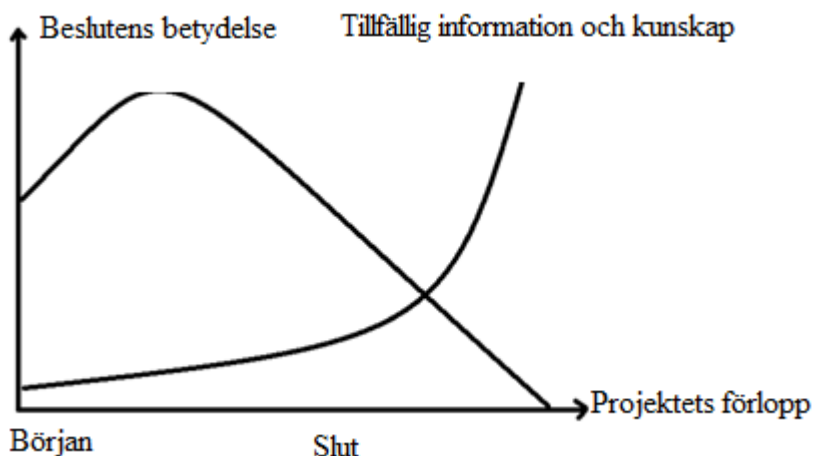
genom den design och kvalité som finns i den fysiska miljön vilket kan påverka människor att stanna längre på platsen än vad som var tänkt från början. Det tredje steget, *ekonomisk utveckling* är att få besökarna och de boende att både investera och spendera pengar på platsen vilket påverkas av starka attraktionskrafter. Det sista steget, *strategisk marknadsplanering* innebär att platser själva tar initiativet att marknadsföra sig genom exempelvis samarbete och lokala kluster. Med detta menas också att invånare och besökare kan vara kärnan i marknadsföringen genom att de sprider goda ord om platsen (Kotler et al. 1999:101- 105).

Ett annat sätt att se på stadsplanering är de fyra grundläggande förhållningssätten som Arnstberg & Bergströms (2001: 41-43) skriver om. Det första är *visionärt* där planeraren formar en bild av ett framtidssamhälle. Problemen här är att existerande vanor och traditioner lätt förbises. Visioner öppnar ofta för storskaliga förändringar som genomförs för fort utan eftertanke. Dock kan visioner bidra till förenklade beslut då de skymmer verklighetens komplexitet. Efter visionerna kommer ett *pragmatiskt perspektiv* där visionerna bleknat och planerare och arkitekter går vidare och transformerar visionen från huvudfråga till estetisk markering. *Samhällsplanering* innebär att bejaka vissa medborgarintressen medan andra får stå tillbaka. *Livsvärldsplanering* handlar om att tillvarata sådana kvalitéer som är värdefulla i folks vardag. Att fånga upp tillgångar i den offentliga miljön som inte kostar något, sådant som syns för medborgarna, men inte alltid i ett marknadssammanhang och att bygga det nya så att det berikar stadslivet och inte låta sekundära funktioner som trafik och teknik ta över. I livsvärlden är det inte alltid det perfekta som är eftertraktat. Trivsel och utrymme för vardagsliv och umgänge är viktigare kvaliteter menar Arnstberg & Bergström (2001:41 & 43). Problem med livsvärldsplaneringen är att alla har olika preferenser och erfarenhet varierar mellan olika grupper. Planering behövs i stadsförnyelse. Det är ett medel för att kunna förbättra utdelning av positiva resultat och samtidigt minska utdelningen av negativa resultat. Det finns olika former att arbeta när en stadsplanering drivs fram. Det är ofta ett omfattande arbete som kräver stor planering och kontroll. Som nämnts finns det olika steg och former i planeringen och arbetet med detta kan bland annat ta sig i form av projekt.

3.3 Projekt

Engwall (1999:45) menar att "Ett projekt är en tidsbegränsad verksamhet med ett tydligt mål, tilldelade resurser och en egen projektledning med en engångskaraktär" och enligt författarna Hellgren & Stjernberg (1995:378) kan projekt ses som ett verktyg för att nå ett mål, där strukturen kan förändras radikalt under projektets gång. Engwall (1999:50 & 66) nämner projektlivscykeln som en central del i projekt. Med detta menas att projektet har olika faser i vilka olika problem belyses. Projektets faser beskrivs även av Christensen & Kreiner (1998: 30-37) och Larsson (1995:44- 45) i liknande mening där de utgår från målsättningsfasen, planeringsfasen, utförandefasen och sist utvärderingsfasen, där olika aktörers inflytande kan komma att förändras över tiden (Hellgren & Stjernberg 1995:381). Målformuleringen som utformas i målsättningsfasen, kan användas för att motivera bland annat projektledning, intressenter och kommande projektmedarbetare. En del av problematiken här handlar om att lyckas skapa målsättningar som passar alla involverade i projektet då det inte alltid är samma mål som driver alla involverade och externa intressenter (Christensen & Kreiner 1998: 34). Utöver detta så finns det externa faktorer som kan påverka projektet. Dessa faktorer är förhållanden och händelser som ligger utanför projektets kontroll men som kan påverka tillgången av nödvändiga förutsättningar som behövs för projektets mål (Christensen & Kreiner 1998: 58-59).

Projektets planeringsfas är en viktig aspekt då det är som en metod för att kontrollera förväntade osäkerheter (Hellgren & Stjernberg 1995:378). Inom projekt handlar det vidare om att det finns osäkerheter vilket Christensen & Kreiner (1998:39- 43) nämner och skriver utifrån de två olika begreppen, operationell osäkerhet och kontextuell osäkerhet. Med operationell osäkerhet menas det som kan påverka genomförandet av projektets uppgift och med kontextuella osäkerheten menas sådant som kan påverka att resultatet blir mer eller mindre användbart. Det är meningen att osäkerheten ska minska under projektets inledande faser och man planerar med detta i beaktning även om det inte går helt att utesluta. Detta kan utläsas från modellen på följande sida (s.17), av Riis & Mikkelsen (1998), som visar på att många beslut ofta fattas tidigt i projekt då kunskapen och informationen inte är så stor. Informationen och kunskapen ökar sedan när beslutsfattandet minskar.

Figur 3.1 Modell Riis & Mikkelsen, (1989) Sid: 23 se Christensen & Kriener (1998) Sid: 44

Då projekt i många fall är komplexa krävs det insamling av kunskap och kompetens från ett stort antal olika discipliner (Engwall 1999:49). Samordning är ett nyckelord i sammanhanget, eftersom personer med olika bakgrund, erfarenhet och specialkunskaper ska arbeta mot samma mål (Larsson 1995:18). När ett antal organisationer går ihop och tillsammans upprättar ett nätverk kan de nå mål som inte hade varit möjliga att nå utan detta samarbete (Chisholm 1998: xxi, se Svensson & Von Otter 2007:70).

För att studera vidare hur det fungerar med nätverkande inom projekt, då det har antytts vara av betydelse, kommer ett avsnitt om nätverkande i stadsplanering.

3.4 Nätverk inom stadsplanering

Nätverk har med kunskapsutbyten att göra och i stora drag innebär det att olika faktorer står i relation till varandra. Denna relation kan bestå och utgöras av olika sorters förhållanden mellan de involverade aktörerna där samarbetet kan vara olika starkt. Mellan de involverade aktörerna sker ett utbyte av kunskap och resurser beroende på relationen och behov men också beroende på vilket stadium som projektet befinner sig i. I ett projektnätverk finns det inte, enligt Hellgren & Stjernberg (1995), en uttalad hierarkisk maktstruktur utan det bygger i stället på att det finns ett beroende mellan de olika involverade aktörerna, ett behov av samarbete där målen för projektet sätts gemensamt. Då alla de involverade aktörerna i ett nätverk har samma möjlighet att påverka beslut kan de också var för sig bjuda in nya aktörer till samarbetet (Hellgren & Stjernberg 1995: 379-381). Det är även nyttigt att ha ett informellt nätverk av kontaktpersoner utanför den egentliga projektgruppen. Genom detta nätverk kan projektledaren få hjälp med att få saker och ting utförda.

Att prata med folk och lyssna på folk i projektets ”periferi” öppnar vägar mot att ta fram information och bereda marken för beslut. Nätverket kan också användas för att testa nya idéer och hitta medarbetare som längre fram kan visa sig nyttiga för projektet (Larsson 1995:27). Nätverksorganisationer är öppna vilket är en förutsättning för att alla ska kunna ta del av den gemensamma informationen och dra nytta av varandra (Bendix & Dalsgaard 1998:80). Då en central del i projektnätverk är öppenhet beskriver även Bendix & Dalsgaard (1998:29) vikten av att det finns gemensamma värderingar inom en nätverksprojektorganisation, vilka de kallar värdegrundlagar. Dessa bör minska behovet av kontroll och förutsätter att alla inom nätverket känner till de gemensamma normer, moral och etik som värderingarna bygger på.

En framgångsrik samverkan kan öka en plats attraktions- och konkurrenskraft genom ett upprättande av nätverk (Scott et al. 2008:96- 114). För att en plats ska hålla sin attraktionskraft och konkurrenskraft så kan processen vid stadsförnyelse stöta på problem om olika aktörer inte integrerar med varandra menar Lichfield (2010). Alla olika aktörer som är involverade i utveckling av nya stadsområden har olika intressen och viljor i arbetet, vilket betyder att de måste ha en bra samverkan. I likhet med Lichfield (2010) tar Hellgren & Stjernberg (1995:37) upp problem med samverkan om projektnätverk. Ett projektnätverks perspektiv beskriver situationer med en extrem grad av osäkerhet på grund av ömsesidigt beroende mellan organisationerna. Vissa organisationer i nätverket kan arbeta tätt tillsammans och bildar en kärna av aktörer med starka band medan andra har en svagare anknytning till endast ett fåtal av aktörerna.

3.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis har det redogjorts att restaurangbranschen är en viktig del i en stad då de kan skapa sociala miljöer, definiera en stad, återuppväcka stadsdelar och erbjuda unika upplevelser genom sin attraktionsförmåga. Genom att nischa sig och erbjuda udda platser kan restauranger skapa ännu mer intressanta upplevelser samtidigt som branschen växer mer och antar nya former och skepnader som exempelvis pop- up restauranger. Den fysiska placeringen, tillgängligheten och lokaliseringen är av stor betydelse för en restaurangs framgång. Stadsplanering handlar till stor del om att skapa attraktiva miljöer och öka kvalitéer i städer så att det skapas en välkomponerad stad. För att belysa hur stadsplanerings processen kan vara utformad presenterades ett avsnitt om projekt där olika faser förklarades. En figur över beslutsfattandet och kunskapen vid de olika faserna belyste förändringarna i tidsförloppet. Nätverk togs som avslutning upp för att belysa det väsentliga i att samarbeta i stadsförnyelseprojekt. Insamling av kunskap från flera kunskapsområden visade sig vara väsentligt och vid stadsförnyelseprocessen kan problem uppstå om olika aktörer inte integrerar med varandra.

Centrala begrepp som följer med till analysen är stadsplanering, attraktionsförmåga, planerings och målsättningsfasen, beslutsprocessen samt samverkan.

4. Empiriskt material

I detta kapitel kommer det empiriska materialet att redovisas. Detta material består av fyra pilotintervjuer, fyra personliga intervjuer, en mejlintervju, en telefonintervju, en presentation av H+ projektet på SHIP samt dokumentstudie av H+ manualen och FÖPen.

4.1 Fallstudien H+

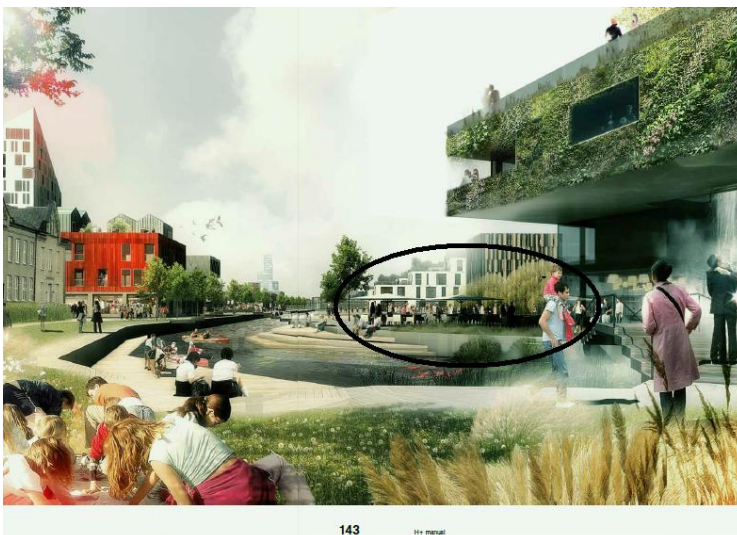
I skrivande stund pågår ett stadsförnyelseprojekt i Helsingborg vilket förväntas innebära en expanderande och förnyelse av Helsingborgs södra stadsdelar. Visionen innebär att fem områden ska förnyas: *Södra Hamnen - Oceanpiren, Södra Hamnen - Knutpunkten, Söder - Universitetsområdet, Husarområdet* och *Gåsebäck* vilka tillsammans omfattar cirka en miljon kvadratmeter mark (H+ Manualen 2011:22 & 31). Projektet går under namnet H+ vilket syftar till att det är en utveckling för hela Helsingborg (www.helsingborg.se). I dagsläget är H+ projektet uppdelat i två delprojekt: *Stadsförnyelseprojektet* och *Södertunnelprojektet*. Södertunnelprojektet innebär att den södra delen av järnvägen ska grävas ner i en tunnel under mark i en ansats att arbeta bort den barriär som finns idag mellan Södra hamnen och centrala och södra Helsingborg. Södertunnelprojektet är därmed möjliggörande för stadsförnyelseprojektet (Representant från H+, www.hplus.helsingborg.se). Denna fallstudie kommer vidare att fokusera på stadsförnyelseprojektet då det är planeringen i denna som är av intresse för att belysa hur det planeras för restauranger i en stad. I skrivande stund befinner sig stadsförnyelseprojektet H+ i slutstadiet av planeringsmomentet där de har skapat FÖPen som har lämnats till högre instanser där i skrivande stund granskas, och vidare ska godkännas eller revideras. Om den blir godkänd och antas övergår då till att vara en detaljplan, vilket innebär att den blir juridiskt bindande (Representant från H+).

H+ ska leda till förbättrad social, kulturell och fysisk miljö för människor i Helsingborg och det skapas förutsättningar för attraktiva boendemiljöer och mötesplatser som attraherar verksamheter och skapar tillväxt (www.hplus.helsingborg.se). Mycket handlar om just mötesplatsers roll och att dessa ska vara till för människor i alla målgrupper såväl som näringslivet. Just näringslivets intresse för utvecklingen av H+ projektet är viktigt, berättar en av H+ representanterna och säger att mötesplatsernas utformning redan har bidragit till att nya företag har etablerat sig inom området.

Vidare önskas, enligt en representant från H+, att stärka Helsingborg Citys attraktivitet och konkurrenskraft då Norr- och Södercity ska bindas samman genom ”ett levande och sammanhängande A-stråk längs hela Järnvägsgatan”. Med A-stråk menas ett längre stråk där byggnader och kvarter måste förberedas för handel och service vilket ska ske genom att de nedre våningarna längs huvudstråk och i citylägena förbereds för detta (www.helsingborg.se).

4.2 Restaurangers synlighet i stadsutvecklings projektet H+

“Helsingborg ska vara Sveriges mest attraktiva stad för människor och företag” (www.helsingborg.se) står på Helsingborgs kommuns hemsida. Ett steg för att uppnå detta, menas inom H+, är att Helsingborg söder som länge haft problem beträffande hög arbetslöshet, butiksnedläggningar och en sliten stadsmiljö ska förtätas och utvecklas och ge en mindre segregerad stad med en förbättrad social-, ekonomisk- och miljömässig hållbarhet (www.hplus.helsingborg.se).

Figur 4.1 H+ Imagine Helsingborg Manual Sid: 140

På denna bild visas H+ vision med mötesplatser och förmedlar en bild av attraktivitet i H+ området. På bilden kan man ana restaurangverksamhet i form av en uteservering på bildens högra sida (inringat).

Samtliga representanterna från H+ projektet anser att restauranger är attraktionskraftiga och har en stor påverkan på en stad. En representant från H+ påpekar att handel och restauranger är en del av upplevelseindustrin och mötesplatser och tillgängligheten till dessa är väsentliga. Vidare menar han att H+ projektet har en vision om restauranger i området och har idéer om hur dessa kan bidra till att skapa en attraktiv stad. Med önskan om att *Skånes bästa fiskerestaurang* ska finnas på Oceanpiren (H+ manualen 2011:112) vill man skapa en bild av kvalité och ge området en kvalitetsstämpel (Representant från H+ ledning).

De flesta representanter från H+ projektet menar att på ett eller ett annat vis så är restauranger med i visionen och drömmarna om H+ projektet och att de kan bidra till att skapa liv och rörelse i det offentliga rummet. Vidare berättar några av H+ representanterna att det som planeras i dagens läge för restauranger är att de fastigheter som kommer att byggas vid A-stråken och torg ska vara byggda för en möjlighet att på bottenvåningarna hysa verksamheter i form av handel och restauranger. Det som representanterna från H+ menar är att stadsplanerarna i projektet kan skapa förutsättningar för restaurangers fysiska plats i staden, som att disponera ytor utanför byggnader vilket en av representanterna förtydligar och menar att behovet med uteserveringar längs med trottoaren behöver planeras in så att både passerande och gäster på uteserveringen får plats. Detta är något som även en restaurangägare i staden påpekar, då han menar att trottoarers yta måste planeras så att det finns möjlighet att driva uteserveringar på ett bra sätt. En av H+ representanterna menar att, för mycket planering med handel och restauranger, kan leda till att ett område kan bli en ”isolerad ö”, då för mycket planering kan leda till suboptimering, då rörelsen minskar mellan stadsdelar och områden om allting finns på en och samma plats. Samtidigt menar en restaurangägare att vid planering av en stad måste det planeras in var restauranger ska ligga för att minska risken på exempelvis överetableringar:

./../ Detta tycker ju stadsplanerna är jättetrevligt men det är frågan om hur många kan Helsingborg svälja. Det är ju ganska mycket redan som det är. ./../ Det finns ofta en vilja, där ska vi ha kaféer, där ska vi ha restauranger o man ser framför sig massa tjugiga människor i solglasögon. Det är ./../ trevligt, men det finns fem likadana ställen på 500 meter så.. ./../ Restauranger måste ha en spridning, annars kommer de att stå halvfulla och då misslyckas stadsplanerarna med att skapa de sociala miljöer som önskas (Representant från restaurangbranschen).

H+ representanterna berättar att genom stadsbyggnadsprojektet H+ kommer en kanal att byggas som ett sätt att plocka in vattnet in i staden. Kanalen planeras löpa från Helsingborgs södra hamn upp till Gåsebäck. När kanalen är klar om cirka tio år ska det bli ett område där människor vill uppehålla sig i, vilket oftast sker när det finns tillgångar till rekreationer, som mat och dryck menar en av H+ representanterna. H+ vill att det ska finnas fokus kring kanalen där restaurangers guldlägen kommer att finnas.

Representanter från H+ påpekar att en särskild aspekt i projektet är att Helsingborg är en sådan stark säsonsberoende stad, sommaren är glad och livfull medan staden under vintern kan anses trist och livlös. För att förhindra kraftiga säongsvariationer är det viktigt med någon form av offentliga attraktioner, exempelvis museum eller bibliotek för att skapa liv och

rörelse och att bevara öppna obebyggda ytor för att strategiskt kunna placera ut något som fattas i ett senare stadium. Flera representanter från H+ menar att det är det man saknar i Norra Hamnen idag. Stora delar av marken kommer säljas till externa byggherrar som själva får ansvara för exploateringen och byggnation och med det kommer vissa risker, som höga hyror och liten kontroll, men vissa verktyg kommer staden ha i avtalen, exempelvis kvadratmeterpriset.

4.3 Arbetsprocessen i H+

4.3.1 Öppna dialoger inom H+ nätverket

Open Source Planning är titeln på utvecklingsarbetet med H+ och handlar om att skapa en plattform för samtal vilket innebär att de tar in flera olika kunskapsområden genom att öppna för dialoger (H+ manualen 2011:11). Dessa dialoger ska ske med både medborgare och aktörer som är verksamma i området idag (Observation av presentation H+ 2011-04-27). Denna plan ska drivas mot att förverkliga visionen för H+ och samtidigt öppna upp för nya insikter och möjligheter för en fortsatt utveckling.

/.../ det traditionella är att man har en landskapsarkitekt, några arkitekter och så ritas man och så är det klart. Men vi ville få in fler perspektiv och så koncept som gradvis skulle fyllas och få fler lager. Så då definierade vi någonting som hette Open Source planering... Men vi försöker hela tiden få in fler perspektiv och liksom få en djupare förståelse och gradvis förädla våra idéer istället för att frysa en bild och bygga det. Så vi för hela tiden in nya aktörer för att få ett bättre resultat... det öppnar upp stadsplanering för fler människor egentligen (Representant från inre arbetsgrupp H+).

Enligt en av representanterna från H+ så var ett steg till detta, Öppet Hus på SHIP, där FÖPen var ute på utställningshandling, för att få in synpunkter på projektet från allmänheten. Det är viktigt att det talas mycket om H+ området i Helsingborg för att stärka området och hela staden ansåg hon. Under Öppet Hus på SHIP (2011-04-27) kom det inte så många nyfikna från allmänheten, vad vi i kandidatgruppen kunde se. Deltagande under presentationen var ca 30 stycken och bland dessa var det några studenter och lärare från Campus, några ur H+ projektgrupp samt några från allmänheten.

4.3.2 Nyttänkande i stadsplanering

Tanken är att H+ området ska delas upp i olika delområden och dessa områden kommer att förvandlas under en lång tid. Detta gör det möjligt, menar några representanter, att planera för tillfälliga program och saker som får området att sättas på en karta innan det är färdigt, vilket kan vara restauranger eller klubbar som fyller en sådan funktion. En av representanterna nämner så kallade pop- up restauranger och att de skulle kunna bli placerade i H+ området under ett antal veckor eller månader.

Dessa tillfälliga projekt kan levandegöra, ”klustra” olika aktiviteter där som kan få forma det slutliga innehållet och det jobbar vi också med verksamheter som finns idag, både i området och i staden. Redan nu så har det kommit in frågor om projektet från aktörer vilket kan vara intressant för dessa delområden (Representant från H+ strukturarbete).

Även representanten från restaurangbranschen, som är nyfiken på projektet, håller med om nyttänkandet och anser att restauranger kan ses som *trendkänsliga* då de kan få en stadsdel att återigen blomstra. Detta genom att de lockar med sig fler sorters verksamheter, efter att de har etablerat sig, vilket kan bidra till att en tidigare nedgången stadsdel blir ”fräck och het”. Det talas om, av representanterna från H+, att H+ projektet ska vara experimentellt och gränsöverskridande i likhet med deras ledstjärnor, då de menar att det finns olika sätt att utveckla en stad. Det finns bland annat exempel då restauranger varit bidragande orsaker till att stadsförnyelseprojekt startats, menar en av H+ representanterna och berättar att en framgångsrik restaurang etablerade sig i en mer sliten stadsmiljö utanför Stockholm vilket bidrog till att butiker och andra restauranger tog efter och etablerade sig i samma område, vilket slutligen ledde till en förnyelse av stadsdelen. Vidare menar han att som stadsplanerare gärna arbetar på det sättet, att utgå från en punkt, exempelvis en restaurang och sedan bygga staden kring den.

4.4 H+ projektets riktlinjer

4.4.1 ”Bibeln” – Manualen som används

För att bredda det traditionella planeringsperspektivet anordnade H+ projekt 2008 en projekttävling under namnet ”Imagine Helsingborg”. Till tävlingen var projektteam från hela Europa, med erfarenheter av projekt i liknande skala inbjudna. Detta bidrog även till att en större kompetens

tillfördes projektet. En av förhoppningarna var att projektet skulle ge strategiska och långsiktiga partners till projektets eget team. Resultatet av tävlingen ledde fram till temat *Den toleranta staden* för H+ projektet och därmed H+ manualen vilken senare kom att kallas ”vår lilla bibel” (H+ manualen 2011:9 & 97 samt representant från H+ projektet). H+ manualen ska fungera som en färdplan för den process som kommer att ligga till grund för hur bebyggelsen, infrastrukturen och de offentliga rummen ska gestaltas i H+ området. Manualen är till för att ge ramar och skalor medan detaljerna kommer att få växa fram längs projektets gång (H+ manualen 2011:9). Fokus ligger på den mänskliga skalan där sociala och praktiska behov ska ges utrymme och hänsyn med värdeord som öppenhet, delaktighet och långsiktig hållbarhet (Representant från H+ projektet). En representant från H+ projektet berättar att det finns även en projekthandbok som fungerar som ett uppslagsverk för H+, för att alla involverade ska ha gemensamma rutiner och kvalitetssäkra arbetet. Projekthandboken är omfattande och finns tillgänglig digitalt för de involverade personerna inom H+ projektet, det är alltså ingen offentlig handling. Det är kvalitetskoordinatören som arbetar med att uppdatera denna och se till att alla kan ta del av den. Projekthandboken kan fungera som en introduktion till projektet så att nya deltagare ser hur projektet är uppbyggt och hur det ska fungera. H+ projektet är öppet och en dialog ska genomsyra arbetets gång mellan såväl byggnadsmästarna, beslutsfattare och medborgare. Det finns en önskan om att så många som möjligt av stadens medborgare ska vara med och engagera sig i utformandet av staden, enligt H+ manualen (2011:9). En av representanterna från H+ tillägger att allmänheten har tillgång till projektet och H+ manualen både genom SHIP som fungerar som ett nav i projektet men också genom hemsidan där det finns en kontaktyta för dialog. Det är ett sätt som ställer krav på öppenhet och mod att våga prova nya metoder för att förverkliga och ytterligare förädla visionen om *Den toleranta staden* (H+ manualen 2011:9).

H+ manualen används för att säkerställa rumsliga och funktionella kvalitéer längs stråk och platser i staden. Kvalitéerna i rum och funktion definierar en hierarki och element i stadsrummen som bidrar till en samlad stad, ett upplevelserikt stadslandskap och ett aktivt stadsliv. FÖPen ska under projektets tid ligga till grund för vägledning och stöd i kommande beslut kring detaljplaner och bygglov och fungerar som ett stöd, däremot är detaljplanen som kommer i nästa stadium juridiskt bindande (H+ manualen 2011:32- 33 & observation av presentation H+ 2011-04-27).

Visionen är jätteviktig för att trigga och driva i en riktning och motivera och ändå liksom göra det yttersta. Men vi kommer inte att landa i visionen när vi där, det har vi ingen aning om hur det ser ut (Representant från H+)

En representant från H+ menar att det som är spännande och som fungerar för att trigga och motivera de involverade i projektet är visionen, vilken samtidigt är föränderlig och som samma representant inte tror kommer att realiseras i sin exakta form hur den ser ut idag. En annan representant menar att hon tror stenhårt på visionen om *Den toleranta staden* och att den är en hjälpredda under planeringen.

4.4.2 Ledstjärnorna i H+, de drivande orden för projektet

I H+ manualen nämns olika ledstjärnor för projektet där den första är att *H+ ska vara lättillgängligt och nära* vilket innebär att området ska vara utformat för människan och dennes behov där det ska vara varierande boendeformer med en närhet till olika verksamheter, service och aktiviteter. Den andra är att *H+ ska vara en mosaik* som erbjuder en kreativ mix av olika funktioner och mötesplatser så väl som ett brett utbud av kultur, offentlig och kommersiell service. Tredje ledstjärnan är att *H+ ska vara bra för hälsa och miljö* och där det belyser att avstånden ska vara korta och lättillgängligt för gående, cyklister och kollektivtrafik vilket skapar hållbara livsmönster och sociala miljöer i staden. Det fjärde är att *H+ är experimentellt* där nya entreprenörskap, metoder och idéer ständigt utvecklas. Engagemang och delaktighet ska skapas av ett gränsöverskridande arbete, öppen attityd och ständig nyfikenhet. En bredd av aktörer bjuds in för att delta i den ständiga utvecklingen och sökandet efter nya former och funktioner i området. Den femte ledstjärnan är att *H+ är en gränsöverskridande samverkan* där alla parter tar ansvar för resultatet då detta är nödvändigt för att projektet ska lyckas. H+ projektet är en kontinuerlig läroprocess som engagerar hela samhället, studenter, forskare, näringsliv och medborgare. Genom att arbeta i en *öppen process* söker projektet en ny framtid för Helsingborg och nya arbetsmetoder för samverkan mellan det privata och det offentliga (H+ manualen 2011:24- 25).

4.5 Samverkan

De två projekten, *Stadsförnyelse* och *Södertunneln* som H+ projektet är indelat i, har en gemensam bas där gemensamma, administrativa frågor och aspekter samordnas. Detta samarbete bygger på möten i många former och kommunikationen har en central roll. H+ själva kallar arbetet med stadsförnyelsen ett projekt men att det finns en speciell aspekt som gör att det skiljer sig från många andra projekt, vilket är den långa tidsram som det spänner över. Representanterna från H+ poängterar just att projektet är i slutet på planeringsstadiet. Vägen fram till målet är lång vilket innebär att olika aspekter får olika stor roll vid olika perioder i projektet. Detta är något som en av representanterna nämner och menar att många projekt har en tydlig början och slut, men eftersom att det här är en resa på upp till 25 år, då projektet räknas ha nått sitt mål först 2035, så gäller det att aktörerna har förståelse för tidsdjupet. Men att han förstår att aktörerna vill engagera sig och trycker på att det gäller att skapa en dialog med de framtida aktörerna så att förståelse finns och att det skapas ett lagom engagemang.

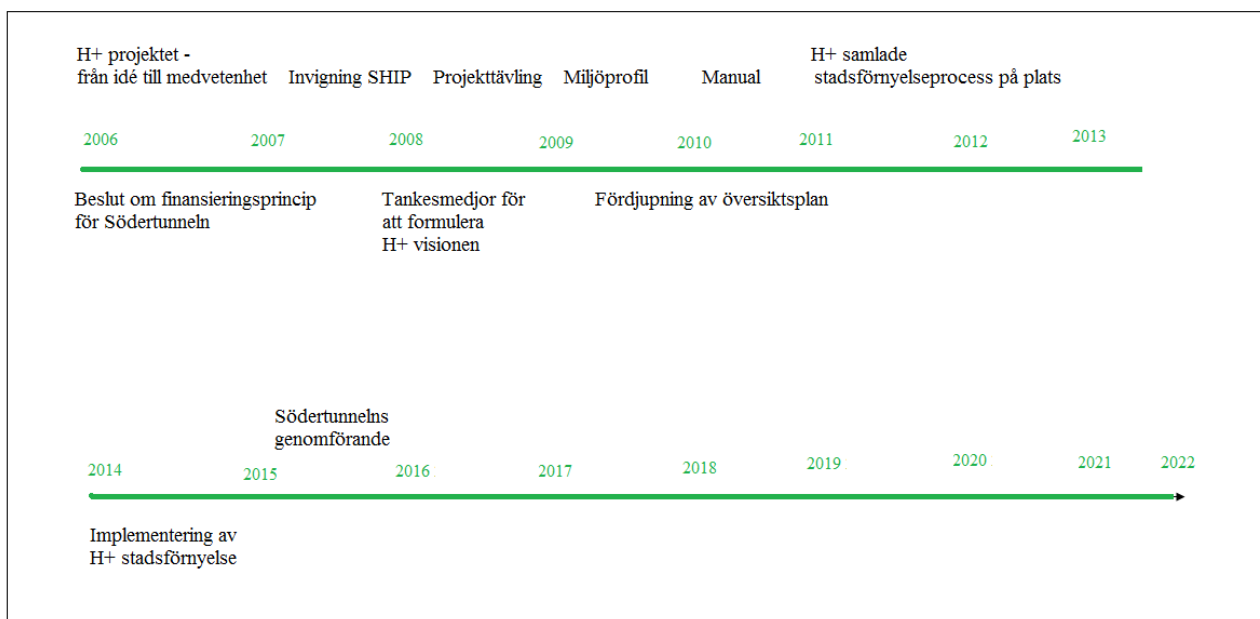

Fig. 4.2 H+ manualen 2011:208 (reviderad)

Denna bild visar planeringen i H+ mellan åren 2006 och 2022. Även om bilden endast visar det relativt aktuella arbetet med H+ projektet ger den en tydlig bild av projektets omfattning och långa tidsram.

I H+ manualen presenteras hur det fortsatta arbetet bör fortgå där det är speciellt angeläget att få igång processer där intressenter, stadens politiker och tjänstemän liksom allmänheten får inflytande och kan samverka på ett naturligt sätt. H+ och staden framhåller att de vill underlätta och stödja

initiativ från både interna och externa aktörer (H+ manualen 2011:182). Inom H+ är samverkan en framgångsfaktor som öppnar för en mångfald i perspektiven och tillför kunskap. Detta förutsätter en öppen attityd i alla besluts och planeringsprocesser. Det gemensamma målet i H+ har varit att medverka till att skapa en attraktiv och levande ”ny” integrerad del i Helsingborg. Att det ska vara öppet, alla ska kunna vara med och påverka processen på ett metodiskt sätt (H+ manualen 2011:29). Samtidigt menar flera av H+ representanterna att även om det är viktigt att koppla in många olika aktörer i projektet och ha öppna dialoger så kan det också bli svårarbetat, och på så sätt finns det både positiva och negativa aspekter med ett stort samverkansnätverk. Exempelvis anser en av representanterna från H+ projektet att eftersom att det är många förvaltningar involverade upplevs det ibland som svårarbetat uppåt i organisationen.

Flera av H+ representanter samt genom att det visas inom projektets visioner tror de på restauranger som framgångsfaktorer, och var dessa skulle kunna etableras och det finns idéer om hur restauranger kan hjälpa till att skapa en attraktiv stad men det sker i nuläget inget samarbete. Flera av representanterna från H+ projektet anser att det i detta nuvarande stadium är för tidigt att föra en aktiv dialog med aktörer, detta för att det är mycket som ska falla på plats, bland annat flytta en hamn och gräva ner en järnväg.

En representant från restaurangbranschen, har en annan syn på när det är lägligt att skapa en samverkan och menar att det finns många aspekter som måste tas hänsyn till innan nya fastigheter byggs och därför ska, bör ett samarbete med personer från restaurangbranschen ske tidigt i stadsplaneringen. Norra Hamnen i Helsingborg är ett exempel på detta, enligt samma representant, där många hyresgäster i fastigheterna klagat på matos och buller från restauranger. Även logistiken för restauranger måste tas i beaktning vid stadsplanering då varumottagningen ofta är ett problem för restauranger. Samverkan mellan restaurangbranschen och stadsplanerare är något som skulle vara intressant då de som arbetar i restaurangbranschen kan komma in i ett tidigt stadium och dela med sig av sin kunskap om vad som behövs för att en restaurang ska kunna drivas på ett bra sätt, menar samma representant. Idag finns Gastronomi Helsingborg, en förening som representerar många restauranger i Helsingborg och som har en dialog med kommunen. Representanten från restaurangbranschen anser att det är dumt att man inte kopplar in deras kompetens i stadsplaneringsprojekt som H+.

En av representanterna från Helsingborg Stad berättade om Citysamverkan i Helsingborg, vilken handlar om representanter från staden som tillsammans med fastighetsägare och näringsidkare

fungerar som ett nätverk. Detta samarbete sker löpande och årligen med restaurangägare genom nätverket men det finns ännu inte representerat i H+. Inom H+ finns det, enligt en av H+ representanter, en medvetenhet kring behovet av samverkan med olika aktörer och en medvetenhet kring att de inom projektet behöver vara uppmärksamma på nya aktörer som behöver komma in i samverkan, vilket de själva anser att de kan bli bättre på. Samverkan i H+ projektet kan delas in i interna och externa relationer där de interna bygger på alla som ingår i staden, skola, stadsbyggnadsförvaltning, näringsliv, kultur med flera. De externa aktörerna är dels de som är aktiva i det geografiska projektområdet, dels de som kommer att driva verksamhet i området och dels de som kommer att bygga fastigheterna. Det pågår flera samverkansprojekt, dels det runt Knutpunkten och dels det vid Bredgatan där H+ samarbetar med fastighetsägarna. Detta är fortfarande bara grundläggande för att skapa ett samarbete för att kunna nå ett gemensamt mål vilket sker genom olika delprojekt (Representant från inre arbetsgrupp H+ och H+ ledning).

Det talas om att det kan komma risker med samverkan och då främst med planeringsförutsättningar och samexistensen med hamnen dess trafik och container hantering som är en av de största i Sverige.

./.../ hamnens verksamhet är av nationellt intresse, det är ju riksintresse här och betydelse för staden också, stadens utveckling. Samtidigt är det ju en jätteutmaning så vi jobbar utifrån att vi ska samexistera, att vi ska kunna bygga en stad med bostäder och ha kvar hamnverksamheten (Representant från inre arbetsgrupp H+).

H+ vill bygga en stad med bostäder men samtidigt ha kvar hamnverksamheten som redan existerar. Det finns risk för buller och olyckor då containerhanteringen hanterar farligt gods, men enligt en av representanterna från H+ har de kollat vilka risknivåer som finns och tittat på hur de kan arbeta med detta och att anpassa bygget. En annan utmaning är att även titta mer utifrån ekonomiska aspekter, att det finns en marknad som är intresserad av att bygga, att det blir en efterfrågan att exploatera området och det står i relation till vad som erbjuds i staden i övrigt (Representant från inre arbetsgrupp H+).

4.6 Sammanfattning

H+ området är stort och inom projektet finns en medvetenhet om att stråk måste väljas ut, där det ska finnas bland annat handel och restauranger för att skapa en lagom volym och göra det attraktivt. När det gäller restauranger så presenteras det i de olika visionerna en bild av att det kommer att finnas restauranger i H+ området och flera representanter från H+ projektet säger att restauranger finns med i vision och drömmar om H+ projektet. Några av representanterna från H+ anser att det är för tidigt i detta stadium att föra en aktiv dialog med restauranger då det är mycket som ska falla på plats. H+ räknar med att verksamheter som restauranger kommer att vilja etablera sig i området automatisk och att det som planeras i den nuvarande fasen är att de fastigheter som kommer att byggas ska, speciellt vid särskilda A-stråk och torg, vara byggda för en möjlighet att på bottenvåningarna driva verksamheter i form av handel och restauranger. Samtidigt som det behövs planeras för att det ska fungera med uteserveringar längs med trottoaren så att både passerare och gäster på uteserveringen får plats. En restaurangägare som intervjuats menar dock att det behövs en dialog med aktörerna på marknaden och att det borde ske i ett tidigt stadium, vilket är något som vissa av H+ representanterna också anser. De tycker att det är viktigt med öppna dialoger och samverkan med aktörer vilket är i samförstånd med deras ledstjärnor.

H+ stadsplaneringsprojekt är i skrivande stund i ett planeringsstadium och det finns ännu inga juridiskt bindande dokument över hur det ska komma att se ut. Det finns stora moment kvar som att skapa en överenskommelse kring riskintresset av containerhamnen som är en grundläggande förutsättning för att projektet ska gå i hamn. Avslutningsvis så menar flera av H+ representanterna att det viktigaste är att förmedla visionen om hur fint det kommer att bli i det nya området och förverkliga dessa visioner. Det ska skapas förutsättningar för restaurangers möjlighet till etablering, vilket önskas innebära att restauranger och liknande verksamheter därefter kommer att vilja etablera sig i området.

5. Analys

Kapitlet kommer att behandla det empiriska materialet som är insamlat tillsammans med den teoretiska litteraturen som är redovisat.

5.1 Visionen om och arbetet för restauranger

H+ manualen presenterar genom visionerna en bild av att det kommer att finnas restauranger i H+ området. De flesta representanter från H+ anser att mat och dryck som verksamhet är en väldigt naturlig del i centrumutveckling och konsumtion vilket även Thufvesson (2009) menar. I överensstämmelse med Nilsson & Eskilsson (2007:40) menar en av H+ representanter att tillgänglighet skapar en attraktiv stad vilket även innefattar en tillgänglighet till restauranger, samt att samlokalisering måste beaktas så att både uteserveringar och passerare får plats på stråken och att det finns goda flöden utanför verksamheten.

H+ visioner kan liknas vid en av de fyra grundläggande förhållningssätt som används vid stadsplanering enligt Arnstberg & Bergström (2001:41 & 43). Genom det visionära förhållningssättet skapar planeraren en bild av hur ett framtidssamhälle ska se ut. Förvandlingar kan genomföras för fort utan eftertanke på grund av att visionen är för storskalig. Men det ska tilläggas att visioner kan bidra till att beslut kan tas på ett enklare sätt då det döljer verklighetens komplexitet. Detta är synligt inom H+ projektet, eftersom att de inte går in djupt på varför och hur restauranger kommer synas i projektet men de förmedlar en bild av att det är för att skapa attraktivitet i H+ området.

Restauranger har kommit att bli ett starkt socialt fenomen och har en viktig roll i städer och skulle kunna definiera ett stadslandskap eller skapa karaktärer av hela regioner, städer eller ett kvarter (Beriss & Sutton 2007:1 & 3). Med hjälp av restauranger går det även att väcka liv i det sociala livet i en stadsdel tack vare den attraktionskraft som restauranger kan ha (Bell 2007:9) vilket även en representant från H+ menar och berättade att det finns exempel på när en restaurang har varit en drivande faktor vid förnyandet av en stadsdel. Genom att staden nischar sig och erbjuder mer udda restauranger och kaféer för att locka folk till staden, kan vara ett sätt att skapa en attraktionskraft, enligt Thufvesson (2009:113) vilket skulle kunna passa H+ som vill vara experimentella och gränsöverskridande enligt deras ledstjärnor. En stad kan även skapa konkurrensfördelar och erbjuda något som är unikt, spännande eller speciellt med hjälp av exempelvis pop- up restauranger

som är växande trend (www.bbc.co.uk) och vilket en av H+ representanterna nämner skulle kunna vara aktuellt.

Restaurangbranschen urskiljs som trendkänslig och en bra restaurang kan locka flera andra verksamheter att etablera sig i samma område, vilket kan bidra till att en tidigare nedgången stadsdel blir ”fräck och het”, anser en restaurangägare i Helsingborg. Det som görs av H+ idag med planering av restaurangers etableringsmöjligheter är att de skapar förutsättningar och möjligheter för att de ska kunna etablera sig i den nya stadsdelen.

5.2 Förutsättningarna finns för restauranger

H+ har en önskan att stärka den slitna stadsmiljön som idag råder på söder i Helsingborg (www.hplus.helsingborg.se) men att just restauranger såsom Bell (2007:9) menar kan återuppväcka stadsdelar, definiera och skapa en speciell karaktär av en stad förefaller de inte ha tänkt på.

I H+ manualen handlar det mycket om mötesplatsers roll och näringslivets intresse för utvecklingen av H+ projektet, vilket bland annat har bidragit till att nya företag har etablerat sig inom området. Dessa verksamheter kan komma att bli ”skyltfönster” för staden och deras uppgift blir att öka kvalitén för livet i de olika stadsdelarna (Giseke 2007). Både Giseke (2007) och Thufvesson (2009:28) skriver om mötesplatsens roll och att platser i en stadsmiljö kan kännas attraktiva och innehållsrika om de anses vara välkomponerade och att de offentliga platserna har goda kvaliteter. Det är därför viktigt att stadsplanerare inom H+ projektorganisation tänker på alla aspekter som behövs för att skapa en välkomponerad stad. Dock måste det säkerställas att det finns en efterfrågan för det som planeras in i staden menar en av H+ representanterna. Samtidigt som konsumtion av exempelvis mat på restauranger, kan få vissa områden att blomstra kan de även bidra till att vissa områden ”dödas” enligt Arnstberg & Bergström (2001:85). Detta har H+, enligt en av representanterna från projektet, tänkt på och menar att de tänker på att inte skapa en ”isolerad ö” då en suboptimering kan minska rörelsen i staden om allt finns på en plats. I likhet med Thufvesson (2009) konstaterar även flera representanter från H+ att mötesplatser som passar till flera målgrupper bidrar till en attraktiv stad. Ur H+ manualen (2011:45) kan man urskilja att H+ har tänkt på det som Thufvesson nämner, och vill att H+ området och Helsingborg ska planeras genom en medveten och genomtänkt placering av nya stråk och mötesplatser som ska vara till för alla. Beroende på hur mötesplatser och mänsklig mångfald ter sig inom H+ området kan stadens

framtoning höjas eller sänkas enligt Hankinson (2004:6- 14) vilket visas genom H+ manualen att de har tänkt på.

Inom städer är offentliga platser och gatu- utformningen viktiga element som måste planeras in under stadsplaneringen (Kotler et al. 1999:101- 102), vilket några av representanterna från H+ menar att de inom H99- projektet Norra Hamnen i Helsingborg inte gjorde vid utformningen av kajpromenaden. Representanterna menar vidare att kajpromenaden där är för smal och uteserveringar får inte den plats de behöver. Vidare menar även en representant från restaurangbranschen att det även finns problem med byggnaderna i Norra Hamnen i Helsingborg, som har restaurangverksamhet på bottenplan och bostäder i resten av byggnaden, då boende störs av både slammer och matos som sprids genom huset.

Thufvesson (2009:28) menar i likhet med Kotler (1999:101- 102) att platser måste utformas och planeras. Thufvesson tar upp flera element som han anser viktiga: arkitektur, historia, grönområden, vatten och uteserveringar vilka flera av dessa är synliga i H+ manualen. Enligt flera av representanterna från H+ tänker de mer på vissa av dessa faktorer än andra, och speciellt uteserveringar hamnar i skymundan. För att lyckas hela vägen måste även aspekter som restaurangers fysiska plats tas i åtanke för att inte missa grundläggande planering som tillräckligt breda trottoarer för uteserveringar. H+ har mer tänkt sig att planläggningen av restauranger och handel ska anläggas vid särskilda A-stråk och torg anser flera av H+ representanter, i enlighet med vad till exempel Nilsson & Eskilsson (2007:40) menar är en bra plats.

Genom att öka kvalitéerna på gatuutformningen och offentliga platser kan det påverka att människor stannar längre på platsen vilket kan leda till ökad socialt liv och konsumtion vilket i sin tur gynnar staden och är vad Kotler et al. (1999) menar med *ekonomisk utveckling*. H+ har i enlighet med vad Kotler et al. (1999) nämner som *utveckling av samhällstjänster* tänkt få besökare att stanna genom att skapa attraktiva och sociala rum och mötesplatser. Detta genom att anlägga flera offentliga serviceanläggningar som museum etc. och vill därmed locka människor till platsen. Detta är också enligt en av H+ representanterna ett sätt att förhindra säsongsvariationer och locka människor till alla platser i staden som under vintern annars kan verka livlösa.

För att få invånare och besökare att sprida goda ord om platsen, menar en av representanterna från H+ är av stort intresse vilket hon tror kan stimulera staden, i likhet med vad Kotler et al. menar med sitt sista steg *strategisk marknadsplanering* (Kotler et al. 1999:101- 105)

5.3 H+ som stadsutvecklingsprojekt

Projekt som arbetsform karaktäriseras av att de är unika enligt Larsson (1995: 10 & 15) och Christensen & Kreiner (1998: 24-25). Vilket H+ är då detta projekt handlar om en omvandling av ett industri- och hamnområde som ska bli en del av stadskärnan i Helsingborg. Även om H+ området ständigt kommer att vara under förändring och vägen till målet är lång, så är den stora omvandlingen en engångsförändring. Projekt har olika faser i vilka olika problem belyses och H+ projektets nuvarande fas, slutet på vad de själva kallar för planeringsstadiet, kan liknas med vad Christensen och Kreiner (1998:30- 37) och Larsson (1995:44- 45) menar med en målsättningsfas. Ett projekt kan förändras radikalt under vägen från start till mål, beroende på vilken fas det befinner sig i (Engwall 1999:66). H+ har i skrivande stund, som nämnts innan, mer visioner än tydliga mål, som styr projektets villkor, då de fortfarande befinner sig i slutet av ett planeringsstadium där målsättningen och visionen har en central roll. Denna vision motiverar de involverade projektmedarbetarna. Samtidigt som en del representanter menar att det inte är troligt att resultatet blir i exakt jämförelse med visionen utan den kan ändras under den långa tidsperiod som projektet spänner över.

Visionen är jätte viktig för att trigga och driva i en riktning och motivera och ändå liksom göra det yttersta. Men vi kommer inte att landa i visionen när vi där, det har vi ingen aning om hur det ser ut (Representant från H+).

Citatet stärker vad Christensen & Kreiner (1998:34) och Larson (1995) menar med vikten att använda motivationen för att driva projektet framåt, vilket också är den mest kritiska aspekten i den första fasen. Man kan tydligt utläsa från intervjuerna med H+ representanterna att flera H+ medarbetare verkligen brinner för projektet och visionen vilket visar på att man inom H+ projektet lyckas med att motivera de involverade.

Christensen & Kreiner (1998) menar också att det även i denna fas gäller att få med externa intressenter. Då H+ skulle presentera projektet, FÖPen, H+ manualen och utställningen kom endast ett fåtal besökare, vilket skulle kunna vara ett resultat av att de inte når ut med sin marknadsföring och når de externa intressenterna även fast de har en önskan om att de vill göra det. Christensen & Kreiner (1998:39- 43) menar att det råder operationella osäkerheter i projekt och då främst i första fasen. Projekt påverkas av både mål som ger det relevans och nytta men också av externa faktorer genom risker för projektet. Flera av H+ representanter tar upp risker med projektet och ett exempel

är att stora delar av marken kommer att säljas till externa byggherrar som själva får ansvara för exploateringen och byggnation. På detta sätt finns kontextuella osäkerheter som risker för alltför höga hyror och liten kontroll för de som planerat staden. Dock kommer staden ha visst inflytande i avtalen som exempelvis reglering av kvadratmeterpriset (Representant från H+). Ytterligare risker som finns med H+ projektet menar H+ representanter är att det finns ett riksintresse för delar av hamnen som måste godkännas samt måste en lösning skapas för att få hamnen att samexistera med stadsmiljön.

/.../ hamnens verksamhet är av nationellt intresse, det är ju riksintresse här och betydelse för staden också, stadens utveckling. Samtidigt är det ju en jätteutmaning så vi jobbar utifrån att vi ska samexistera, att vi ska kunna bygga en stad med bostäder och ha kvar hamnverksamheten (Representant från inre arbetsgrupp H+).

Att koppla in kunskap på en tidig nivå när besluten inom ett projekt är som störst men kunskapen vanligtvis relativt låg (se figur 3.1 sidan 22) för att minska både de kontextuella och de operationella osäkerheterna inom stadsförnyelse projekt som H+ projektet (Christensen & Kreiner (1998): 39-43).

5.4 Interna och externa intressenter och samverkande nätverk

De två delprojekten, *Stadsförnyelse* och *Södertunneln*, har en gemensam bas där gemensamma administrativa frågor och aspekter samordnas. Samarbetet bygger på möten i många former och kommunikationen har en central roll för att det ska fungera. Målet enligt H+ manualen (2011:29) är att H+ ska skapa en attraktiv och levande del i Helsingborg där processen ska vara öppen och alla ska kunna vara med och påverka. Då en central del i projektnätverk är öppenhet beskriver även författare som Bendix & Dalsgaard (1998) vikten av att det finns gemensamma värderingar inom en nätverksprojektorganisation vilka de kallar värdegrundlagar. Värdegrundlagarna kan liknas vid H+ projektets ledstjärnor, H+ manualen och projekthandboken som H+ projektet använder sig av i beslutsfattande, och som fungerar för att driva gemensamma rutiner för att kvalitetssäkra arbetet.

Spelplanen är nu klar för H+ och H+ projektgruppen vill få in synpunkter på projektet vilket är viktigt, menar Larsson (1995:27). Genom att ta kontakter utanför projektets periferi, som exempelvis restauranger, och skapa ett informellt nätverk av kontaktpersoner kan detta öppna vägar mot att tillgå information och bereda marken för beslut. Vissa organisationer i nätverket kan arbeta tätt tillsammans och bildar en kärna av aktörer med starka band medan andra har en svagare

anknytning till endast ett fåtal av aktörerna. Nätverket kan också användas för att testa nya idéer och hitta medarbetare som längre fram kan visa sig nyttiga för projektet.

Då projekt i många fall är komplexa krävs det att man tar tillvara på och samlar in kunskap och kompetens från ett stort antal olika discipliner enligt Engwall (1999:49) Vilket är något som man har tänkt på inom H+ projektet med sitt arbetssätt kallat "Open Source Planning", utvecklingsarbetet med H+, som handlar om att ta in flera olika kunskapsområden och öppna för dialoger med både medborgare och aktörer (H+ manualen 2011:11 & Observation av presentation H+ 2011-04-27). Genom ett samarbete kan, som tidiagre nämnts, mål uppnås gemensamt vilket inte hade varit möjligt utan just ett samarbete. H+ intentioner till "Open Source Planning" kan ses som ett sätt att se på vikten av samarbete för att kunna koppla in den kunskap och kompetens från ett flertal olika specialistområden som behövs för att nå det mål som de strävar efter.

I H+ manualen (2011:29) kan utläsas att projektledningen är angelägen om att inkludera stadens politiker, tjänstemän och intressenter, men även att också allmänheten i processerna för att dessa ska få möjlighet att påverka och skapa en samverkan som är naturlig. H+ ansats att koppla in denna kunskap är en bra metod för att säkerställa att rätt beslut fattas i enlighet med figur 3.1 (se sid 22) som visar att det brukar finnas ett stort glapp mellan kunskap och nivåer på beslut i ett projekts tidiga skede. Enligt H+ manualen (2011:29) är samverkan viktigt då det tillför kunskap och öppnar för mångfald, men för att det ska fungera krävs en öppen attityd i alla planerings- och beslutsprocesser. En representant från H+ påpekar dock att det inte alltid är fallet då det kan finnas en viss tröghet, framförallt högre upp i organisationen gällande beslutsprocesser och en orsak till detta är att det är många förvaltningar som är involverade.

I ett projektnätverk finns det inte, enligt Hellgren & Stjernberg (1995:379- 380), en uttalad hierarkisk maktstruktur utan det bygger i stället på att det finns ett beroende mellan de olika involverade aktörerna, ett behov av samarbete där målen för projektet sätts gemensamt. H+ projektet har redan nu flera samverkansprojekt som exempelvis med fastighetsägarna på Knutpunkten och Bredgatan men idag finns det ännu inget samarbete i H+ området med restaurangnätverket Gastronomi Helsingborg eller nätverket Citysamverkan.

För att en plats ska hålla sin attraktions- och konkurrenskraft kan processen vid stadsförnyelse stöta på problem om olika aktörer inte interagerar med varandra (Lichfield 2010). En representant från H+ projektet menar att många projekt har en tydlig början och slut, men eftersom att det här är en

resa på upp till 25 år, gäller det att aktörerna har förståelse för tidsdjupet. Samtidigt som det är viktigt att tänka på framtida aktörers betydelse och söka en kontakt med dessa och hitta ett fungerande engagemang.

6. Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att återkoppla till våra frågeställningar och hypotes för att diskutera resultatet av uppsatsen i ett vidare sammanhang. Vi tar upp råd till H+ projektet som vi anser är viktiga för framtida arbete.

6.1 Hur arbetar och planerar H+ inom stadsplanering för restaurangers fysiska plats?

I H+ är synen att man ska skapa möjligheter för restauranger och sedan kommer de av sig själva. Representanterna talar mycket om att restauranger finns i drömmarna där de påpekar att de skapar liv och rörelser i en stadsmiljö. Men då kan man ställa sig frågan varför de inte lägger mer fokus på den. H+ projektet är i början av målsättningsfasen och de har tydliga mål och visioner om att det ska finnas levnadsfulla miljöer. En del av dessa miljöer kan räknas som restauranger och även om det inte planeras in i H+ projektet idag är det fullt möjligt att de kommer att planeras in i en senare fas och eller att ett samarbete med aktörer kommer ske. Även om H+ använder sig mycket av visioner och FÖPen och denna inte är juridiskt bindande så kan man utifrån H+ manualen och kommentarer få förhoppningar om att restauranger faktiskt planeras in i H+ området i dagens läge. Visionen som innebär att *Skånes bästa fiskerestaurang* ska anläggas på oceanpiren är fortfarande en vision och bilderna som visar restauranger är förhoppningar från H+ sida. Men det kan tyckas vara en aning starkt uttryck eftersom de inte tar restaurangers fysiska behov i beaktning under planeringen. Tillgänglighet och lokalisering är av största vikt för restauranger och det kan ifrågasättas varför det inte planeras för dessa verksamheter tidigare i H+ projektet. Hur kan H+ säkerhetsställa att framtida aktörer kommer att vilja etablera sig i området om det inte skapas de bästa förutsättningar för dem och ingen dialog sker.

I kandidatgruppen anser vi att det är intressant att belysa att vid skapande av ett socialt rum och vid en planering av en stad så är nätverkande och samverkan med aktörer viktigt i ett tidigt stadium. H+ poängterar att projektet ska vara unikt och en ledstjärna är experimentellt och gränsöverskridande samverkan, men genom att inte ta in discipliner från ”nya” områden så som restauranger, skulle man kunna fråga sig ifall de verkligen jobbar fullt ut med dessa ledstjärnor. Om H+ tänker som Citysamverkan och om de bygger ut sin samverkan och skapar ett informellt

nätverk av kontaktpersoner skulle detta möjligtvis kunna hjälpa H+ projektgrupp att bygga på detta.

H+ representanterna visar indikationer på att de har tänkt på restaurangers planering då man pratar om Norra Hamnen som kan anses vara ett problematiskt projekt då området är säsongsb beroende. Framförallt för restaurangerna då dessa är starkt knutna till säsongsvariabeln. Under sommarhalvåret är de frekvent besökta och uteserveringarna helt fyllda. På vintern får de stänga då besökarna är näst intill obefintliga. På sommaren när restaurangägarna ska få in hela årets inkomst är de begränsade av att uteserveringarna inte går att bygga ut då kajen har ett begränsat utrymme. Då även många utav restaurangerna och kaféerna i Norra Hamnen är av samma karaktär som en representant diskuterar, blir det en överetablering av liknande verksamheter. Orsaken till detta är det tankesätt stadsplanerare då de använder restauranger som dekoration hävdar en respondent från restaurangbranschen. Vi kan hålla med om detta och anser att det krävs något mer typ av samarbete och detta för att den sociala miljön ska bistå i en stadsmiljö. H+ menar själva att en viss typ av offentliga sektorer ska anläggas i anslutning med restaurangverksamheter och mötesplatser och att detta kommer att minska säsongsvariationen. Vi vill här påvisa att den stora skillnad som figur 3.1 (se sida 17) visar mellan kunskap och nivå på beslut också är betydande inom H+. De har en ansats som är tydlig om att just koppla in så mycket kunskap som möjligt i projektet genom att hålla det öppet och bjuda in till att ta del av vad de gör på projektkontoret. I nätverket H+ vill man dessutom koppla in så många discipliner som möjligt med olika special kompetenser, vilket är en viktig aspekt i stadsplanering. Framtida restaurangägare borde ha något att säga till om i utformningen av staden eftersom att en stor vikt i deras resultat är platsen för uteserveringar som är något som måste planeras in i staden.

6.2 Hur ser H+ restauranger som attraktionskrafter och hur samverkar H+ med aktörer i restaurangbranschen?

Genom att analysera teori och empiri har det bevisats att restauranger är en viktig del i staden och fungerar som attraktiva mötesplatser. Attraktiva mötesplatser är något som H+ vill skapa. Men under denna uppsats har det framkommit att restauranger som attraktiva mötesplatser inte är något som tas in i ett tidigt stadium av stadsplaneringen och då kan frågan ställas varför inte restaurangbranschens synpunkter efterfrågas i ett tidigt stadium. Speciellt när H+ säger sig vara experimentella och vilja ha gränsöverskridande samverkan. Restauranger är som vi påvisat en attraktionskraft som kan bidra till att skapa levnadsfulla miljöer i städer. Inom H+ projektet finns det de personer som själva ser restauranger som ett viktigt attribut för en attraktiv stadsdel. Enligt en representant från H+ projektet anses det att områden kan byggas utifrån en restaurang, vilket även en representant från restaurangbranschen hävdar då han påpekar att restauranger kan vara den faktor som drar till sig andra attraktionskrafter som exempelvis affärer. Restauranger blir en dragningskraft för andra verksamheter som då leder till att människor kan socialisera sig i stadsmiljön vilket även de flesta representanter också håller med om. Vissa representanter från H+ trycker mer på att det finns andra centrala aspekter som är viktiga för att skapa dragningskraft, bland annat poängteras öppna och fria mötesplatser. Det kan diskuteras hur stor roll den kommersiella sektorn som restauranger tillhör, bör ha i en stad.

Idag finns det pop- up restauranger som har fått en enorm efterfrågan och som inte kräver mycket av sin lokal mer än tillgänglighet. En intressant idé under projektets utveckling skulle vara att driva så kallade pop- up restauranger i H+ området, vilket även en representant från H+ projektet nämnde. Vissa representanter har nämnt att det finns olika sätt att planera en stad och att just restauranger faktiskt kan bygga en hel stadsdel. Eftersom tillgänglighet och bra lokalisering är så viktigt för restauranger och att dessa kan tillföra mycket till staden så kan pop- up restauranger vara av betydelse redan i ett tidigt stadium. Detta kan skapa en attraktiv, het miljö som lockar och engagerar människor i staden. Med sådana här typer av restauranger skulle lokaler utnyttjas under områdets uppbyggnadsfas vilket skulle göra att områden redan i tidigt stadium får en ”stämpel” av att vara experimentellt, vilket är en av H+ ledstjärnor. Som tidigare nämnts kan udda ställen locka människor. Hade man lyckats etablera en modern restaurang med eventuellt en nattklubb i området hade det kunnat locka flera.

Då restauranger till stor del kan påverka stadsmiljön tynger argumentet, att restauranger är en utav de viktigaste komponenterna och bör kopplas in i ett tidigt stadium. Om projektet fortlöper över en såpass lång tidsperiod borde man tänka utanför ramarna, då både vi människor och det kulturella livet ändras kontinuerligt. Då möjligheterna är oändliga i detta område och det talas mycket om att projektet vill vara experimentellt borde det ligga i stadens intresse att lägga en restaurang i området under utvecklingens gång. Detta tycker vi tyder på nytänkande och innovativt handlande vilket pop- up restauranger kan vara.

Även om H+ inte direkt har ett samarbete med restaurangbranschen idag så har restauranger ändå en möjlighet till påverkan om intresse finns. Idag bjuds allmänheten in till att studera FÖPen vilken finns tillgänglig i både tryckt material samt på webben via projektets hemsida. En öppen utställning finns även i de lokaler som H+ projektorganisation sitter i, där alla är välkomna att lämna förslag och åsikter om vad de anser om projektet. Vid framförande av FÖPen den 27 april lade vi märke till att det inte var mycket folk som visade intresse för projektet. Detta kan ses som underligt då H+ har ledstjärnor och där en utav dessa är gränsöverskridande samverkan där de menar att de vill engagera exempelvis allmänheten. Men man kan då ställa sig frågan om de har lyckats med att förmedla ut och marknadsföra de olika momenten där allmänheten har chansen att vara med och diskutera. Vi i kandidatgruppen hade endast sett en notis om detta på deras hemsida, då vi letade information till uppsatsen. En tydligare marknadsföring borde ske för att verkligen engagera invånare och skapa kontakter. I intervjuerna framgick inte direkt några problem som hade uppstått, men organisationen beskrivs ibland som svårarbetad enligt vissa respondenter. Detta bevisar att det ändå kan finnas problem i interaktionen mellan de olika aktörerna.

Det är en sak att belysa restaurangers roll hos stadsplanerare genom denna fallstudie, en annan sak är att det finns exempel på stadsdelar som vuxit upp kring restauranger. Restauranger som fått en central betydelse och karaktäriserar områden, visar på att man inte alltid behöver planera in restauranger. Viktigt är dock att det är funktionellt så väl för restaurangägaren som för de boende. Samverkan med aktörer är något oklar, vissa av H+ representanter menar på att det finns en samverkan men de flesta menar att det är för tidigt. Vi har dock kommit fram till att de ger klara besked om att de vill samverka med aktörer och att detta kommer att ske, frågan är bara när? Eftersom det finns samverkansprojekt med restaurangbranschen i Helsingborg idag skulle H+ kunna samarbeta med exempelvis Gastronomi Helsingborg eller Citysamverkan. Detta är viktigt då restaurangägare i staden skulle vilja se detta samarbete i ett tidigt stadium och för att kunna hjälpa till att motverka problem som kan uppstå. H+ får stöd från andra utländska städer genom ett

erfarenhetsutbyte som bistår med råd, men då en av H+ ledstjärnor är *Gränsöverskridande samverkan* kan det diskuteras varför det inte sker mer samverkan med invånare och näringsliv i området eftersom att en framgångsrik samverkan kan öka en plats attraktions- och konkurrenskraft.

6.3 Rekommendationer till samtida och framtida stadsförnyelseprojekt samt det pågående stadsförnyelseprojektet H+

Det kan ses som en paradox att de som arbetar med stadsplaneringen inom H+ för Södra Helsingborgs nya delar ser restauranger som viktiga inom städer för att skapa de levnadsfulla miljöer som eftersträvas, ändå anser man det inte nödvändigt att planera för dem. Det kan sägas att det är ett för tidigt stadium att koppla in specifika intressenter som restauranger att placera sig i H+ området men att samla kunskapen av vad som krävs och att samla erfarenheter från Norra Hamnen är något som kan skapa stora fördelar för ett fulländat resultat.

Rekommendationer framtagna genom uppsatsen är att ta lärdomar av de misstag som har begåtts i tidigare stadsbyggnadsprojekt som H99- projektet i Norra Hamnen, där restauranger inte har blivit planerade för och problem skapats. Trottoarerna är för trånga på grund av att stadsplanerare endast tänkt på att skapa en "intimitet" och ett mysigt rum, uteserveringarna får knappt plats då passerande hamnar i vattnet om man bygger ut dem mer. Problematiken här är dessutom att miljön och klimatet gör att restauranger endast kan ha öppet sommartid och är då beroende av sina begränsade uteserveringar vilket i sin tur begränsar deras ekonomiska vinst. Dessutom så har planeringen med möjliggörandet för verksamheter på bottenplan i de bostäder som ligger i Norra Hamnen ett annat problem. Restaurangerna kan vara där men de boende i husen störs hela tiden av oväsen från restaurangerna. Alltså har man missat kunskap i planerandet av restaurangers fysiska plats i staden.

7. Slutsats

I detta avsnitt kommer vi återigen återkoppla till våra frågeställningar och redovisa slutsatserna av denna uppsats. Avslutningsvis ges förslag på vidare forskning.

H+ visar tydligt genom visioner och citat att restauranger ska finnas i området. H+ har idéer och drömmar att restauranger kan bidra till en attraktiv stad och i likhet med många författare anser även H+ att restauranger bidrar till en attraktiv social miljö genom att de är en del av upplevelseindustrin och mötesplatser. Det som görs för verksamheterna är planerandet av förutsättningar för att de ska kunna etablera sig. Det finns representanter från H+ som menar att tillgänglighet och lokalisering är viktigt för restauranger och H+ arbetar med att planlägga detta. Det finns en viss planering av bland annat gatuutformningen för att göra plats för uteserveringar och utrymme för restauranger på bottenplan i fastigheterna som kommer att upprättas enligt en del representanter. Men det sker ingen specifik planering för restaurangers fysiska plats och man kopplar inte in kompetens från restaurangbranschen vid planeringen. Vidare anser aktörer i restaurangbranschen att vid planering av en stad måste det planeras in var restauranger ska ligga för att minska risken på exempelvis överetableringar, vilket inte görs. Aktörer anser även att konstruktionen av lokalerna borde vara bättre, då det finns kända problem i byggnaderna i Norra Hamnen i Helsingborg.

Betydelsen av samverkan i H+ projektet framkommer tydligt genom bland annat läsning och citat i H+ manualen samt genom H+ representanterna. De arbetar med Open Source Planning där de vill ha in kompetenser från olika kunskapsområden och även en av deras ledstjärnor menar att de eftersträvar en gränsöverskridande samverkan. Det råder oklarheter om det sker en samverkan idag med aktörer från restaurangbranschen och det finns även åsikter som indikerar att det är för tidigt, medan andra från H+ projektet menar att det sker en dialog. Lyssnar man på aktörer från restaurangbranschen anser de att det är viktigt med samverkan och att detta borde ske i tidigt stadium för att undvika problem och risker i framtiden och för att främja staden. Det är i det tidiga stadiet som det finns ett behov av att koppla in kompetensen från restauranger då det är då beslut kan påverkas om hur staden ska se ut, innan detaljplanen läggs som är juridiskt bindande.

Avslutningsvis så har hypotesen *Restauranger bidrar till att skapa en mer attraktiv stadsmiljö om branschen får vara med i stadsplaneringen* kommit att bekräftas genom denna fallstudie. Restauranger har belysts som starka attraktionskrafter i städer och det har påvisats att det behövs

kunskap och kompetens från restaurangbranschen för att lyckas med de stadsplaneringsaspekter som krävs för att restauranger ska komma att fungera väl i en stad. Det går inte att gå tillbaka och göra om planeringen efter uppbyggnaden, varav vikten av att tidigt plocka in viktig kompetens i planeringen blir utmärkande. Dock ska tilläggas att resultatet av en fallstudie inte kan ses som ett generaliserbart resultat.

Enligt teorier, litteratur, restaurangägare i Helsingborg samt anställda i H+ projektet, påvisas att restauranger skapar attraktiva miljöer och kan möjligtvis bidra till en än mer attraktiv stad om de är med i planeringen och utformningen av staden. Då H+ är ett pågående projekt och FÖPen nu är ute på utställning kan vi se stora möjligheter att forska vidare inom detta område. Det anses av kandidatgruppen att visionerna som H+ har idag är en aning storskaliga och därför är det vidare intressant att undersöka hur de arbetar för att möjliggöra dem.

Källförteckning

Monografi

Arnstberg K-O & Bergström I (2001) *Åtta postulat om planering av staden som livsmiljö*, Stockholm: Formas

Bendix, J & Dalsgaard, L (1998) *Nätverksorganisering: etablering och ledning av nätverk som ny organisationsform*, Uppsala: Konsultförlaget

Boswijk, Thijssen & Peel (2007) *The experience economy* Amsterdam: Pearson Education Benelux bv, Postbus

Bryman, A (2002) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber

Christensen, S & Kreiner, K (1998) *Att leda och lära i en ofullkomlig värld* Lund: Academia Adacta.

Engwall, M (1999) *Jakten på det effektiva projektet*, Stockholm: Nerenius & Santéus Förlag

Kotler, P; Asplund, C; Rein, I & Haider, D (1999) *Marketing Places Europé. How to attract Investments, Industries, Residents and Visitors to Cities, Communities, Regions and Nations in Europé*. London: Prentice Hall, Harlow

Kotler, P; Rein, I & Haider, D (1993) *Marketing places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations*, New York: THE FREE PRESS

Kvale, S (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur

Larsson, O (1995) *Handbok i projektarbete – För dig som vill minska tider och kostnader i projekt*. Malmö: Liber- Hermods AB

Nilsson, J-H & Eskilsson, L (2007) *Hotell och Restaurangbranschen – ett kultur geografiskt perspektiv*, Lunds Universitet: institutionen för Service Management

Ryen, A (2004) *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber.

Svennson L, von Otter, C. (2007) *Projektarbete, teori och praktik – med sagan om diamanten som sprängdes* Stockholm: Santérus förlag

Thufvesson, O (2009) *Platsutveckling*. Helsingborg: Plattformen

Antologi

Beriss, D & Sutton D (red) (2007) *The restaurants book - ethnographies of where we eat*. Oxford; New York: Berg

Artiklar i tidsskrift

Bell, D (2007) *The hospitable city: Social relations in commercial spaces*. *Progress in Human Geography* 31(1) School of Geography, University of Leeds, Leeds LS2 9JT, UK

Giseke, U (2007) *Urban Redevelopment - Enlivening Open-Space Culture?*

Hankinson, G (2004) *The brand images of tourism destinations: a study of the saliency of organic images*, *Journal of Product & Brand Management*, Vol. 13 Iss: 1, pp.6 – 14

Hellgren, B & Stjernberg, T (1995) *Design and implementation in major investments – A project network approach* *Scandinavian Journal Management*, Vol. 11, No. 4, pp.

Lichfield, D (2010) *Integrated planning for urban regeneration: The Dynamic Planning approach*, *Journal of Urban Regeneration and Renewal* Vol. 3, 4

Webbdokument

Helsingborg stad/ H+ hemsida, tillgängliga:

<<http://hplus.helsingborg.se/om-hplus/pagaende-projekt/projekt-a/>>

Hemsida hämtad 15 april 2011 klockan 16.00

<<http://hplus.helsingborg.se/templates/StandardPage.aspx?id=84652&epslanguage=SV>>

Hemsida hämtad 25 april 2011 klockan 15.10

<<http://hplus.helsingborg.se/templates/StandardPage.aspx?id=63054&epslanguage=SV>>

Hemsida hämtad 13 mars 2011 klockan 13.21

<http://www.helsingborg.se/pv_obj_cache/pv_obj_id_F98A60CFC40918943747EB0E4E4BAA4B3FC10500/filename/MalprogramHbg.PDF>

Hemsida hämtad 25 april 2011 klockan 15.22

<<http://www.helsingborg.se/Medborgare/Trafik-och-stadsplanering/Oversiktsplan-och-detaljplaner/Oversiktsplanering/fordjupningar-av-oversiktsplaner/h/>>

Hemsida hämtad 20 april 2011 klockan 11.21

BBC, tillgänglig:

<http://news.bbc.co.uk/local/tyne/hi/people_and_places/arts_and_culture/newsid_8534000/8534454.stm>

Hemsida hämtad 23 maj 2011 klockan 19.20

Dokument

H+ Imagine Helsingborg, Manual (2011) *Var med och forma centrala södra Helsingborgs framtid*

Tillgänglig: < <http://hplus.helsingborg.se/om-hplus/hamta-material/faktamaterial/>>

Muntliga källor

Intervju med Asmoarp, Håkan på SHIP den 26 april 2011, 13.00 -14.00

Intervju med Dahlberg, Per på restaurang Gastro den 7 april 2011, 11.00- 12.00

Intervju med Jemth, Marie på SHIP den 28 april 2011, 09.00-09.50

Intervju med Karlsborn, Sofie på SHIP den 12 april 2011, 13.00 -13.45

Intervju med Lundquist, Clara på Stads och miljökontoret den 11 april 2011 10.00-10.56

Intervju med Nilsson, Kristoffer på SHIP den 27 april 2011, 14.00-15.00

Intervju med Rizell, Malin i lokal c313, Campus Helsingborg den 15 april 2011, 09.00-10.00

Intervju med Signal, Ulrika på Stadskontoret i Malmö den 14 april 2011, 13.00-14.00

Intervju med Taps, Helena på SHIP den 28 april 2011, 13.00-13.50

Mejl intervju

Karlsborn, Sofie 2011-03-31

Olsson, Kajsa 2011-04-18 – 2011-04-27

Övriga källor

Telefonintervju, Dahlberg, Per 2011-05-19

8. Appendix

8.1 Intervjuguider

8.1.1 Intervjuguider förstudiefrågor

Per Dahlberg

1. Skulle du vilja berätta vem du är och ditt entreprenörskap i Helsingborg
2. Vet du något om H+ och förändringen av Södra Hamnen?
3. Skulle du vilja etablera dig vid ett sådant område?
4. Fördelar och nackdelar med detta projekt ifrån din synvinkel?
5. Hur ser du på konkurrensfördelar/ attraktionskrafter?
6. Är läget en central del eller räcker det med produkten?
7. Hur ser du på restaurangers roll i en stad? Vad tillför de till samhället enligt dig?

Ulrika Signal

1. Skulle du vilja berätta vem du är och vad dina uppgifter är som projektledare?
2. Vet du vad H+ är för något?
3. Projektet i Västra hamnen, vad har restauranger haft för betydelse för området?
4. Är/var det satsning på finare krogar eller mer mellanklass?
5. Har ni några framgångsrika måltid- och dryckesverksamheter?
6. Hur arbetar ni för att skapa sociala miljöer så som mötesplatser?

Malin Rizell

1. Skulle du vilja berätta vem du är och ditt arbete som projektledare för FÖP: EN: en
2. Vad är H+ och vad betyder det för er?
3. Vad satsar ni på? Vad har ni för planer för området? Socialt liv?
4. Vad tror ni restauranger gör för området?
5. Kommer det satsas på ett visst typ av segment? Lyxkrogar? Eller vilken typ av kunder vill ni få dit?
6. Samarbetar ni med Malmö stad, och tar del av deras erfarenheter från projektet i Västra Hamnen?

Clara Lundquist

1. Skulle du vilja berätta vem du är och vilka arbetsuppgifter du har?
2. På vilket sätt är du involverad i H+?
3. Hur jobbar ni med att planera var någonstans restauranger och kaféer ska ligga?
4. Som landskapsarkitekt, hur ser du på restaurangers och kaféers roll i en stad?
5. Hur tror du att måltids- och dryckesverksamheter kommer att påverka området i Södra Hamnen ur ett socialt perspektiv?

Sofie Karlsborn

1. Skulle du vilja berätta vem du är och vad dina uppgifter är som projektkoordinator?
2. Berätta gärna hur ni på H+ tänker med mat och -dryckesverksamheter?
3. Vad tror ni att det kommer att bidra med till området?
4. Vad ska få H+ att fungera som en "mosaik", där alla är välkomna?
5. Hur ser ni på projektet Norra Hamnen samt Västra Hamnen?
6. Berätta gärna om "cultural planning" och hur de eventuellt ser på måltids- och dryckesverksamheter i detta perspektiv.

8.1.2 Intervjuguider intervjuer

Håkan Asmoarp, Marie Jemth, Helena Taps, Kristoffer Nilsson

Bakgrund

1. Presentera dig själv lite kort
2. Vilka är dina primära arbetsuppgifter inom H+?

Samverkan

3. Beskriv H+ organisationen? (Vill du beskriva organisationsstrukturen?)
4. Vilka aktörer samverkar inom H+ Projektet?
5. Vad innebär samverkan med de olika aktörerna?
6. Vilka av dessa (aktörer) har nyckelroll inom detta projekt? Hos vem fattas beslut?
7. Hur mycket bestäms gemensamt?
8. Vilka svårigheter/utmaningar finns det inom denna samverkan? (kommersiella och ickekommersiella)
9. Hur gör H+ för att skapa samarbete mellan olika aktörer? (hur går det till svårt, effektivt, enkelt?)
10. Hur arbetar ni med kommunikationen mellan dessa olika aktörer?
11. Hur samverkar ni med näringslivet beträffande handel?
12. Hur samverkar ni med näringslivet beträffande Måltid?
13. Hur samverkar ni inom projektet beträffande hållbarhet?

Hållbarhet

14. Vad innebär hållbar utveckling för dig?
15. Hur arbetar du med hållbarhetsfrågor inom H+ som projektledare?
16. Vill du definiera social hållbarhet?
17. Finns det motgångar för hållbar utveckling inom projektet? Finns det aktörer som är mer eller mindre drivande?
18. Vad har du för framtidsvisioner för H+ hållbara utvecklingar?
19. Många inom projektet har olika bakgrund. Tror du att de har samma syn på hållbarhet som du har?
20. Oo inte tror du detta kan påverka H+ hållbarhets utveckling negativt? (kan det ligga ett eget intresse för hållbarhet hos aktörerna?) Är det kommersiellt eller icke kommersiellt?

Handel/Måltid:

21. Vilka primära funktioner anser du bidrar till en attraktiv stad?
22. Vad karaktäriserar en levande stadsmiljö för dig?
23. Handels/ Restaurangers betydelse för det sociala livet/folklivet?

24. Om man bortser från rent ekonomiska aspekter, vilka andra bidrag tror ni handel/restauranger kan generera?
25. Hur planerar H+ för Handel/Restauranger?
26. Hur tror du att man ska få attraktiviteten i staden att bibehållas? (efter att det första intresset har gått över?)
27. Vilken roll har handeln/restauranger i projektet?
28. Finns det några särskilda förutsättningar ni ser för att det ska finnas restaurangverksamheter och handel i området? (Som det måste planeras för?)
29. I manualen står det att ni gärna ser ”Skånes bästa fiskerestaurang på oceanpiren” samt restauranger etc längs de blå/gröna stråken? Vad behövs för att detta ska bli möjligt?
30. Vad innebär ”en förbättrad social, kulturell och fysisk stad”? (Hur kommer detta synas inom H+?)
31. Kan du definiera följande begrepp:
“Den toleranta staden” “Den levande staden” och “sociala innovationer”

8.2 Presentation av respondenter

8.2.1 Förstudie – pilotintervjuer

Per Dahlberg

Per Dahlberg är en entreprenör och ägare av restaurangerna Dahlberg & Gastro samt kaféet på Fredriksdal i Helsingborg och han medverkar även i nätverket Gastronomi Helsingborg. Han har sen tidig ålder jobbat inom restaurangyrket och det började på det familjeägda hotellet Grand i Mölle. Hans breda och ansedda erfarenhet av restaurangyrket gjorde att hans syn som restaurangägare på H+ projektet är intressant för uppsatsen.

Sofie Karlsborn

Projektkoordinator i H+ projektet som jobbar nära tillsammans med projektledaren för stadsförnyelsebiten och som således har bred inblick i de olika exploateringsprojekten samt i hur de arbetar i H+ projektet. Hon är bland annat även med i projektet Framtidskuster och även engagerad i miljöfrågor.

Clara Lundquist

Sitter på stadsmiljöavdelningen på Stadsbyggnadsförvaltningen i Helsingborgs kommun och jobbar som landskapsarkitekt. Clara har en lång erfarenhet inom sitt område och var redan med under H99. Hon har varit delaktig redan från starten med H+ projektet och ingick i en arbetsgrupp som utvärderade olika förslag som hade arbetats fram i en tävling utav fem olika team.

Ulrika Signal och Stina Andersson

Då vi i tidigt stadium var intresserade att jämföra H+ projektet med det i Västra hamnen i Malmö gjordes en intervju med projektledaren, Ulrika, och Stina som arbetar med informationsfrågor för projektet men var dock inte delaktig under intervjun. Denna intervju valdes vid ett senare tillfälle bort på grund av att uppsatsens syfte ändrades. Rollen som projektledare har Ulrika haft under ett år och det handlar om att samordna de olika projekten för området. De Ulrika främst jobbar mot är byggherrar, gatukontoret, fastighetskontoret och miljöförvaltningen, men främst mot en styrgrupp inom stadsförvaltningskontoret.

Malin Rizell

För att få en mer insikt i projektet och dess översiktsplan som syn på restaurangers roll i en stad gjordes en intervju med Malin Rizell som är projektledare för FÖPen och jobbar i den inre arbetsgruppen i H+. Malin sitter på den strategiska avdelningen på Stadsbyggnadsförvaltningen där hon är ansvarig för arbetet med fördjupningen av översiktsplanen.

8.2.2 Intervjuer

Håkan Asmoarp

Är projektledare för H+ och för själva stadsförnyelsen och han sitter i projektledningens ledningsgrupp. Håkan har en lång erfarenhet inom projektledningen då han bland annat varit delaktig i tunnelprojektet i Hallandsåsen samt i Citytunneln i Malmö. Hans primära uppgift som projektledare är att samordna, inspirera och koordinera projektet.

Kristoffer Nilsson

Jobbar som arkitekt sedan han gick ut sin utbildning på Chalmers i Göteborg. Han har varit delaktig i H+ projektet i cirka tio år och arbetar på Stadsbyggnadsförvaltningen. Kristoffers roll i H+ projektet har varit att ta fram ett ramverk och en strategi för hur H+ ska utvecklas ovan marken, en del i fördjupningen av översiktsplanen.

Marie Jemth

Är kvalitetsansvarig för H+ projektet och har varit det i cirka ett år. Marie började först som projektadministratör för H+, också i cirka ett år. Hon är i grunden kulturvetare och har bland annat innan H+ projektet jobbat med tunnelbygget i Hallandsåsen. Som kvalitetsansvarig jobbar hon med att se över de olika rutinerna som finns för projektet och detta för att det ska bli ännu bättre samt för att det ska bli ett lyckat projekt i slutändan.

Helena Taps

Är arkitekt och jobbar på Stadsbyggnadsförvaltningen där hon tar fram detaljplaner och planprogram. I H+ projektet jobbade Helena med strukturarbetet som sen resulterade i H+ manualen. Hon var även med under själva projekttävlingen där hon bland annat tittade på kanalutredningen. Helena medverkar även i arbetet med den fördjupade översiktsplanen för H+

området.

9 Figurer

10.1 Presentation av alla representanter

NAMN	TITEL	PLATS	DATUM&TID	Typ av intervju
Per Dahlberg	Restaurangägare, Helsingborg	Restaurang Gastro, Helsingborg	2011-04-07 11.00- 12.00	Personlig samt telefonintervju
Clara Lundquist	Landskapsarkitekt, Helsingborg	Stads och miljökontoret, Helsingborg	2011 2011-04-11 10.00- 10.562	Personlig
Sofie Karlsborn	Projektkoordinator, H+	SHIP	2011-04-12 13.00 -13.45	Personlig
Ulrika Signal	Projektledare, Malmö	Stadskontoret i Malmö	2011-04-14 13.00- 14.00	Personlig
Malin Rizell	Projektledare, FÖP: EN:en	c313, Campus Helsingborg	2011-04-15 09.00-10.00	Personlig
Håkan Asmoarp	Projektledare H+ Stadsförnyelse	SHIP	2011-04-26 13.00- 14.00	Personlig
Kristoffer Nilsson	Arkitekt, H+	SHIP	2011-04-27 14.00- 15.00	Personlig
Marie Jemth	Kvalitetsansvarig H+	SHIP	2011-04-28 09.00-09.50	Personlig
Helena Taps	Arkitekt, H+	SHIP	2011-04-28 13.00- 13.50	Personlig
Kajsa Ohlsson	Sitter på kommunstyrelsens förvaltning och jobbar med strategi och utveckling av Helsingborgs näringsliv samt Helsingborg som destination.	---	From 2011-04-18 tom 2011-04-27	Mejlintervju

9.2 H+ organisationsstruktur

Inre arbetsgrupp

Malin Rizell, projektledare FÖPen H+
Ida Sandström, projektsekreterare FÖPen H+
Gertrud Egnell, översiktsplanearkitekt, SBF
Ann-Marie Cvitan-Trellman, strategisk planerare, SBF
Fredrik Bengtsson, ekolog, SBF
Ann Cederberg, trafikplanerare, SBF
Martin Wester, trafikplanerare, SBF
Kristoffer Nilsson, arkitekt H+ strukturarbete, SBF
Helena Taps, arkitekt H+ strukturarbete, SBF
Helena Ahlblom, projektanställd, SBF
Frida Mattelin, projektanställd, SBF
Christina Andersson, Kartingenjör, SBF

Stor arbetsgrupp

Jens Gille, miljökoordinator H+, MF
Mia Jungskär, tf stadsantikvarie, KF
Håkan Lindström, strategisk planeringsstab, KSF
Jonas Nylén, Räddningstjänst/Brandförsvaret, KSF
Clara Lundquist, gestaltning och utveckling, SBF
Widar Narvelo, kommunekolog, SBF
Göran Persson, trafiksamordnare, SBF
Karin Sterte, mark- och exploatering, KSF
Lars-Erik Widarsson, NSVA
Samantha Hyler, student Lunds universitet
Paul Bradley Sherfey, student Lunds universitet

Styrgrupp

Peter Danielsson, KS ordförande
Mikael Skoog, vice KS ordförande
Magnus Jälminger, SBN ordförande
Bengt Larsen, vice SBN ordförande
Palle Lundberg, Stadsdirektör
Agneta Hammer, Stadsbyggnadsdirektör, SBF
Johan Brantmark, Projektchef H+, KS

H+ ledning

Johan Brantmark, projektchef H+, KSF
Agneta Hammer, stadsbyggnadsdirektör, SBF
Ole Andersson, chef stadsmiljö avd., SBF
Karin Sterte, mark- och exploateringschef, KSF
Sofia Öreberg, chef avd. för strategisk planering, SBF
Håkan Asmoarp, projektledare H+ Stadsförnyelse, KSF
Torgny Johansson, projektledare Södertunneln, KSF

För att fördjupa kunskapen kring centrala frågor har åtta tematiska PM har tagits fram. Arbetet med dessa har involverat ett stort antal personer som deltagit i arbets och referensgrupper.

Figur 10.2 Organisationsschema Tillgänglig:

<http://www.helsingborg.se/ImageVaultFiles/id_6271/cf_2/fop_hplus_utställningshandling_dell_avstampochfors.PDF

>